

Stav výuky soudobých dějin

Ústav pro studium totalitních režimů

Výzkumná zpráva

25.6.2012

Obsah

	strana
Metodika	3
Hlavní zjištění	8
Detailní analýza	11
▪ Výuka dějepisu	12
▪ Učitelé	20
▪ Kontext výuky	23
▪ Žáci a jejich rodiny	29
▪ Závěrečné poznámky učitelů	32
Přílohy	
▪ Dotazník	38

METODIKA

Výzkum Sociologické šetření pro Ústav pro studium totalitních režimů, zaměřené na získání přehledu o stavu výuky dějin naší země po roce 1945, o vztazích mezi učiteli a o principech výuky moderních dějin v ČR.

Dodavatel Factum Invenio, s.r.o.
člen skupiny ppm factum
Office Park Nové Butovice / A
Bucharova 1281/2, 158 00 Praha 13

Typ šetření	kvantitativní šetření
Cílová skupina	učitelé dějepisu na zvolených školách v základním a středním školství v České republice (N=1593)
Metoda	kvótní výběr (pohlaví, věk, postavení učitele, typ školy, velikost obce, region)
Sběr dat	on-line dotazování
Termín sběru dat	30.5.-13.6. 2012

Metodika

Struktura vzorku

		N=1593	%
Pohlaví	Muž	465	29,2
	Žena	1128	70,8
Věk	do 30 let	198	12,4
	31-40 let	381	23,9
	41-50 let	487	30,6
	51-55 let	259	16,3
	více než 55 let	268	16,8
Délka učitelé praxe	0-5 let	211	13,2
	6-10 let	213	13,4
	11-20 let	387	24,3
	21-30 let	510	32,0
	více než 30 let	272	17,1
Kraj	Hlavní město Praha	155	9,7
	Středočeský	164	10,3
	Jihočeský	101	6,3
	Plzeňský	76	4,8
	Karlovarský	50	3,1
	Ústecký	145	9,1
	Liberecký	71	4,5
	Královéhradecký	98	6,2
	Pardubický	72	4,5
	Vysočina	83	5,2
	Jihomoravský	151	9,5
	Olomoucký	107	6,7
	Zlínský	93	5,8
	Moravskoslezský	227	14,2

- Výzkumu o stavu výuky moderních dějin se zúčastnilo celkem 1593 učitelů. Ve vzorku bylo mírně přes 70 % žen a necelých 30 % mužů.
- Podle věkové struktury se výzkumu zúčastnilo 35 % učitelů do čtyřiceti let věku, 30 % čtyřicátníků a třetina respondentů má přes padesát let. Tedy kategorie mladších, středně starých a starších učitelů je zastoupena poměrně rovnoměrně.
- 27 % učitelů ve vzorku působí ve školství do deseti let. Necelá čtvrtina jich učí mezi jedenácti a dvaceti lety, necelá třetina v rozmezí 21-30 let a těch, co vyučují již přes 30 let, je v souboru 17 %.
- Z hlediska krajského zastoupení pocházelo nejvíce respondentů z kraje Moravskoslezského (přes 14 %), podobné procento učitelů, kolem 10 %, je z Prahy, Středočeského, Ústeckého a Jihomoravského kraje. Při porovnání účasti dle kritéria Čechy / Morava vychází zastoupení zhruba v poměru 60 % / 40 % (kraj Vysočina jsme pro srovnání zahrnuli do kategorie Morava).

Metodika

Struktura vzorku II

		N=1593	%
Typ školy	Základní škola	1016	63,8
	Víceleté gymnázium	129	8,1
	Čtyřleté gymnázium	89	5,6
	Obchodní akademie	50	3,1
	Střední odborná škola	277	17,4
	Střední odborné učiliště	31	1,9
	Odborné učiliště	1	,1
Velikost místa působíště školy	Méně než 5.000 obyvatel	427	26,8
	5.000 – 19.999 obyvatel	410	25,7
	20.000 – 49.999 obyvatel	268	16,8
	50.000 – 99.999 obyvatel	183	11,5
	Nad 100.000 obyvatel	305	19,1
Velikost školy	Do 50 žáků	57	3,6
	51 až 100 žáků	119	7,5
	101 až 200 žáků	330	20,7
	201 až 500 žáků	790	49,6
	501 až 1000 žáků	280	17,6
	Nad 1000 žáků	17	1,1

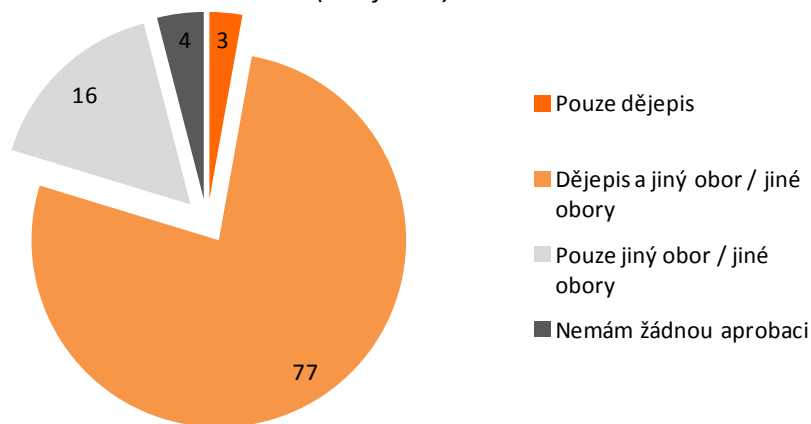
- Výrazná většina učitelů ve vzorku, 64 %, působí na základních školách. Druhou nejpočetnější kategorií, zastoupenou 17 %, jsou vyučující ze středních odborných škol. 8 %, resp. 6 % respondentů učí na víceletých, resp. čtyřletých gymnáziích.
- 27 % vyučujících pochází z obcí menších než 5000 obyvatel. O procento méně jich vyučuje v obcích s 5 až 20 tisíci obyvateli. Necelých 20 % respondentů působí ve městech, která mají nad 100 000 stálých obyvatel.
- Podle kritéria velikosti školy, měřeného počtem žáků, působí celá polovina dotázaných na školách o kapacitě 201–500 žáků (či studentů). Ze škol majících 200 a méně žáků se našeho výzkumu zúčastnilo 32 % učitelů, zbylých 18 % respondentů působí na školách, kde studuje více než 500 dětí.

Metodika

Struktura vzorku III

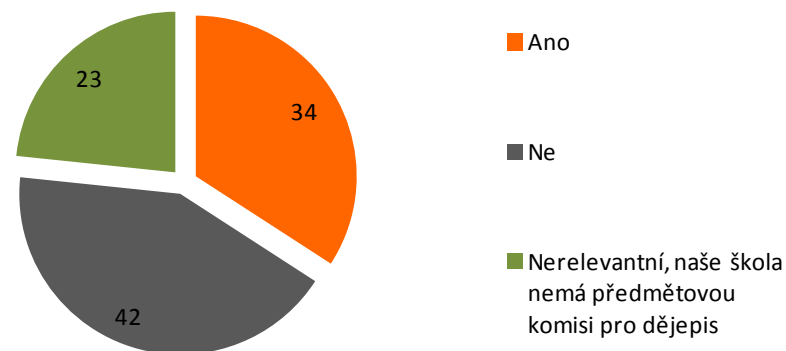
Pro jaké předměty máte aprobaci?

(Údaje v %)

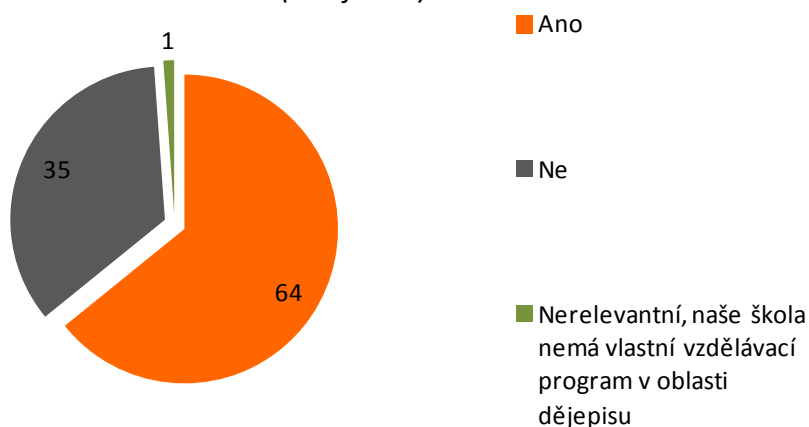
Vedete předmětovou komisi pro dějepis?

(Údaje v %)

Jste autorem školního vzdělávacího programu v oblasti dějepisu?

(Údaje v %)

- 77 % učitelů učí kromě dějepisu další obory. Pouze na dějepis se specializují jen 3 % dotázaných.
- Téměř dvě třetiny oslovených pedagogů jsou autory školního vzdělávacího programu v oblasti dějepisu.
- Třetina dotázaných učitelů zároveň vede předmětovou komisi pro dějepis (na školách, kde je tato komise ustanovena).

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Téma: Výuka dějepisu

- Učitelé považují za hlavní cíle výuky dějepisu: zejména naučit žáky vyhledávat a zpracovávat informace, umět obhájit svůj názor a vést smysluplnou diskusi.
- Téměř 90 % učitelů přihlíží při své výuce k aktuálním událostem.
- Mezi tři nejvíce využívané zdroje pro přípravu výuky patří učebnice, internet a dokumentární filmy.
- Mezi tři nejvíce využívané výukové materiály patří pracovní listy, dokumentární a rozhlasové pořady a odborné knihy.
- Jako nejvýznamnější zábrany pro využívání materiálů se učitelům jeví nedostatek času na vyložení látky a na vyhledávání těchto materiálů. Přes 40 % kantorů se domnívá, že žáci o výukové materiály nemají zájem.
- Učitelé by při výuce rádi více využívali vzpomínky pamětníků, archivní materiály a dokumentární a rozhlasové pořady. Z pomůcek by chtěli více využívat interaktivní internetové prezentace, materiály na DVD a dobové materiály.
- Dvě třetiny oslovených učitelů se domnívají, že by se výuce moderních dějin mělo věnovat více času než dnes.
- Pedagogové se v rámci výuky soudobých českých dějin nejvíce věnují tématům přelomových let 1968 a 1989 a také výkladu politických procesů z padesátých let dvacátého století.

Téma: Učitelé

- Okolností, která nejvíce brání výučování podle představ učitelů, se ukázal být přístup žáků k výuce.
- V otázce zájmu kolegů o výuku moderních dějin se s nejvýraznějším souhlasem setkal výrok, že způsob výuky moderních dějin záleží hlavně na hodnotách a zkušenostech pedagogů.
- Dějepisáři nejčastěji spolupracují s učiteli občanské výchovy, základů společenských věd, českého jazyka a zeměpisu.
- Mezi největší zábrany při výuce moderní historie podle představ pedagogů patří postoje jejich kolegů a někdy i postoje rodičů.

Téma: Kontext výuky

- Příznivý efekt kurikulární reformy (KR) na zlepšení kvality výuky se podle 62 % učitelů zatím spíše nedostavil.
- Podle dvou třetin respondentů měla KR největší vliv na podporu mezipředmětových vazeb, ale také zatížila výuku zbytečnou administrativou.
- Největší procento pedagogů (17 %) se v uplynulých třech letech zúčastnilo dvou nebo tří kurzů v rámci svého dalšího vzdělávání. Vyskytly se stížnosti, že někdy se tyto kurzy ruší pro nedostatek zájmu.
- Učitelé využívají pro svou přípravu a výuku moderních dějin nejhojněji výstupy z České televize, internetu, Památníku Terezín a Ústavu pro studium totalitních režimů.
- Hodnocení postoje vedení školy k výuce moderních dějin názorově rozděluje učitele na poloviny; jedna si myslí, že vedení jejich výuku podporuje, druhá však tvrdí, že vedení se o výuku soudobých dějin příliš nezajímá.
- Přibližně každý čtvrtý dějepisář cítí rezervy v materiálních podmínkách pro přípravu výuky dějin.

Téma: Žáci a jejich rodiny

- Necelá polovina pedagogů míní, že zájem žáků o moderní dějiny je podobný jako zájem o jiné historické etapy.
- Žáci projevují nejvyšší zájem o válečné dějiny, vzpomínky pamětníků, místní dějiny a dějiny každodennosti.
- Podle 56 % učitelů je méně než čtvrtina žáků schopna kriticky analyzovat historické poznatky.
- Zájem žáků o dějepis ve volném čase je podle tří čtvrtin dotázaných spíše okrajovou záležitostí.
- Žáky podle učitelů nejvíce motivuje k zájmu o minulost sledování filmů s historickou tematikou. Velmi podněcující je i svědectví pamětníků a návštěva významného místa, muzea či výstavy.
- Na představy žáků o minulosti mají v dnešní době podstatný vliv masová média a internet. Je o tom přesvědčeno přes 90 % učitelů. Velkou působnost má podle 74 % dotázaných i rodina.

DETAILNÍ ANALÝZA

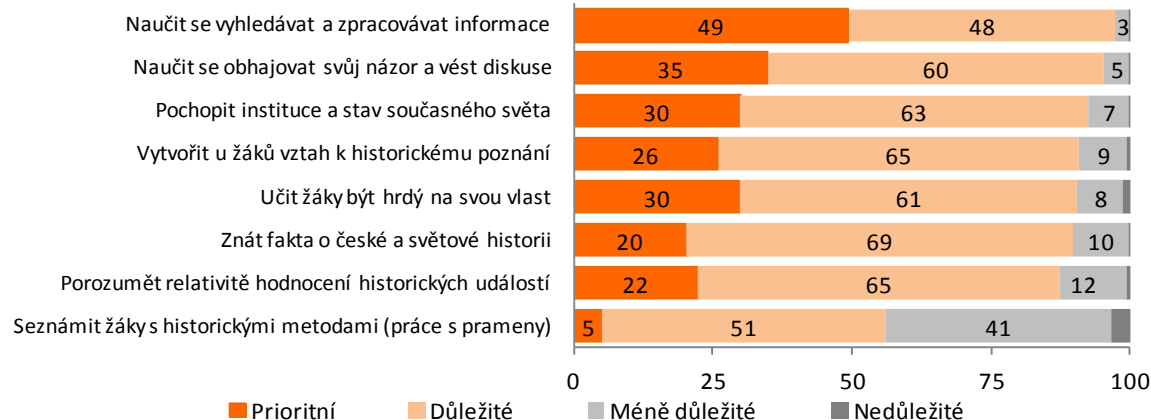

Q B1. Co podle Vás představuje hlavní cíle výuky dějepisu?

Q B2. Kterou z uvedených položek považujete za nejdůležitější?

Hlavní cíle výuky dějepisu

(údaje v %)

Kterou z uvedených položek považujete za nejdůležitější?

(údaje v %)

▪ Oslovení učitelé považují za hlavní cíle výuky dějepisu zejména tyto: naučit žáky vyhledávat a zpracovávat informace, naučit je obhájit svůj názor a umět vést smysluplnou diskusi. Žáci by se díky výuce dějepisu také měli naučit být hrdí na svou vlast (což za prioritní považuje více vyučujících – žen) a pochopit složitý stav současného světa spolu s fungováním institucí (na to kladou prioritní důraz spíše muži a také učitelé „nováčci“ působící ve školství do pěti let). Naopak mezi položky, kterým učitelé nepřisuzují takovou důležitost, patří seznámení žáků s historickými metodami, jako je práce s prameny.

▪ Graf vlevo dole ukazuje, že vyhledávání a zpracování informací považuje za prioritní celá čtvrtina dotázaných. Položku více podporují učitelé na ZŠ. Ke druhé prioritě výuky, pochopení stavu současného světa, se hlásí 17 % dotázaných. Tuto potřebu výrazněji cítí učitelé z gymnázií a ze středních odborných škol. Za nejméně důležité považují učitelé, kromě výše zmíněného seznámení žáků s historickými metodami, ještě povědomí o faktech české a světové historie a porozumění relativitě hodnocení historických událostí.

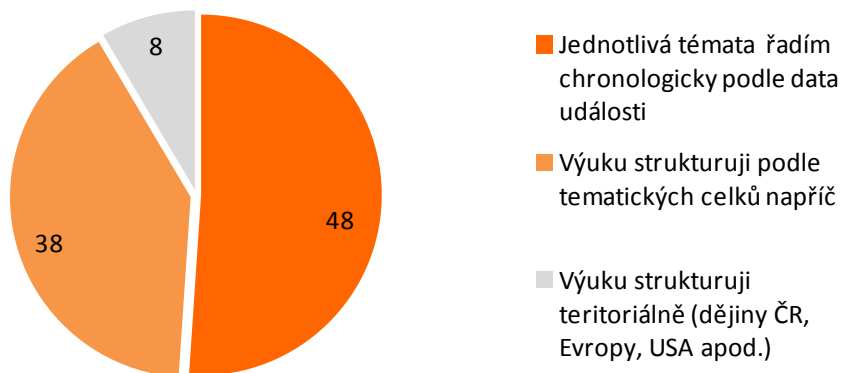
Q B3. Můžete popsat, jakým způsobem řadíte témata hodin v rámci vyučování dějepisu jako celku?

Q B4. Jak často přihlížíte ve struktuře výuky k aktuálním událostem?

▪ Na otázku, jakým způsobem učitelé řadí témata hodin, odpovědělo 48 % z nich, že látku strukturují dle tematických celků; 38 % upřednostňuje časově chronologické řazení témat a 8 % vykládá odděleně dějiny jednotlivých teritorií (ČR, Evropy, USA...).

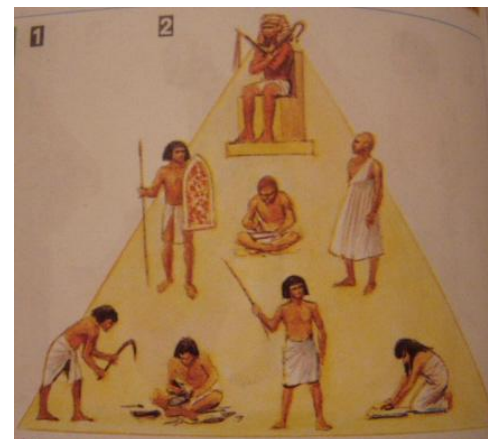
Jakým způsobem řadíte témata při výuce dějepisu?

(Údaje v %)

Jak často přihlížíte ve struktuře výuky k aktuálním událostem?

(Údaje v %)

▪ Ve výuce dějepisu přihlíží k aktuálním událostem velmi často 27 % učitelů (méně těch, kteří ve školství působí do pěti let), kategorii „často“ označilo 61 % dotázaných a zřídka se aktualitami při výuce zabývá pouze 12 % respondentů (zde naopak učitelé s kratší praxí do deseti let převažují).

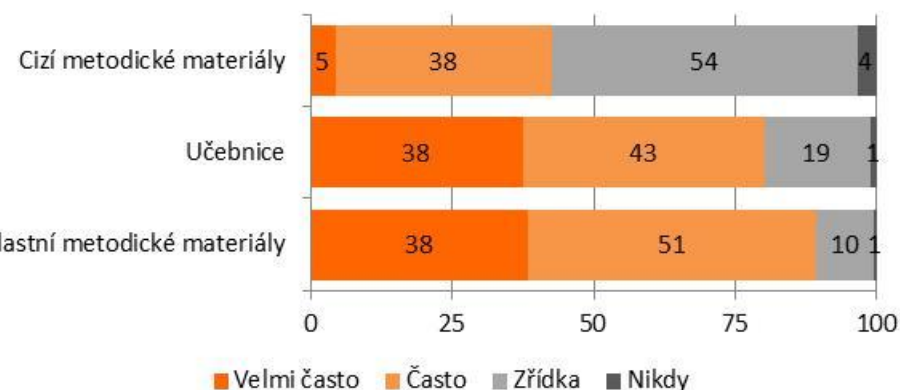
Q B5. Jak často využíváte uvedené metodické materiály při výuce dějepisu?

Q B6. Jaké informační zdroje využíváte při přípravě hodin?

Q B7. Jaké materiály využíváte přímo v hodinách?

Q B8. Domníváte se, že využíváte tyto materiály jako celek v dostatečné míře?

Jak často využíváte uvedené materiály při výuce dějepisu?
(Údaje v %)

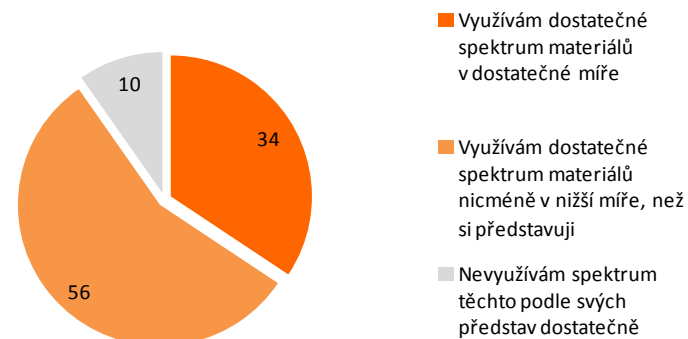
Pro výuku dějepisu používá vlastní metodické materiály velmi často a často téměř 90 % učitelů. O něco méně (80 %) jich při výuce využívá učebnice. Třetí položku, cizí metodické materiály pro výuku s častou frekvencí používá pouze 43 % z nich.

Tabulka vlevo dole shrnuje přehled tří nejvíce využívaných informačních zdrojů pro přípravu hodin a tří nejvyužívanějších výukových materiálů. Pracovní listy více používají učitelé na ZŠ, dokumentární filmy a rozhlasové pořady častěji na víceletých gymnáziích.

Zatímco třetina respondentů se domnívá, že využívá dostatečné spektrum materiálů v dostatečné míře, 56 % se hlásí k variantě využití dostatečného spektra materiálů, ovšem v nižší míře, než by si představovali.

Tři nejvyužívanější:	1		2		3	
		%		%		%
Informační zdroje	učebnice	78	internet	68	dokumentární filmy	62
Výukové materiály	pracovní listy	62	dokumety +rozhlas	62	odborné knihy	36

Využíváte tyto materiály jako celek v dostatečné míře?
(Údaje v %)

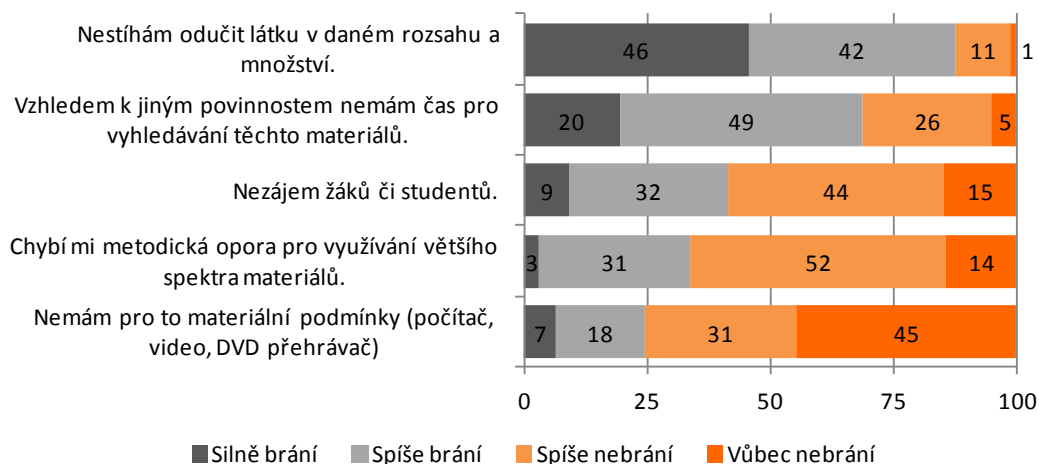
Q B9. Pokud cítíte určité rezervy v používání těchto materiálů, co Vám brání v jejich větším využívání?

Q B10. Jaké materiály byste rádi využívali více?

Q B11. Jaké pomůcky byste uvítali pro zlepšení výuky dějepisu?

Co Vám brání ve využití materiálů?

(Údaje v %)

▪ Graf vlevo znázorňuje rezervy, které učitelé cítí v používání zmíněných materiálů. Jako nejvýznamnější zábrana se ukázal být nedostatek času na odučení látky. Tento problém vnímá 88 % dotázaných. Téměř 70 % z nich rovněž nenachází dostatek času na vyhledávání těchto materiálů. Přes 40 % kantorů se domnívá, že žáci o výukové materiály nemají zájem.

▪ Naopak jako nejméně problematické pro využití materiálů se učitelům zdají materiální podmínky, pouze čtvrtina z nich toto vnímá jako podstatnou zábranu. Respondenti nevnímají jako problematickou ani metodickou oporu ve smyslu využití většího spektra materiálů. Dvě třetiny z nich mají pocit, že jim tato opora nechybí.

Prání využívat více:	1	%	2	%	3	%
Materiály	vzpomínky pamětníků	43	archivní materiály	43	dokumenty +rozhlas	42
Pomůcky	interaktivní internetové prezentace	62	materiály na DVD	61	dobové materiály	50

▪ Tabulka vlevo dokumentuje tři nejčastěji zmiňované materiály a pomůcky, které by učitelé rádi využívali více. Zatímco muži by rádi více využili pro výuku interaktivní internetové prezentace, ženy a také učitelé ze základních škol by se více chtěli v rámci výuky zabírat krásnou literaturou. Dobové materiály by k výuce chtěli více využívat pedagogové ze čtyřletých gymnázií.

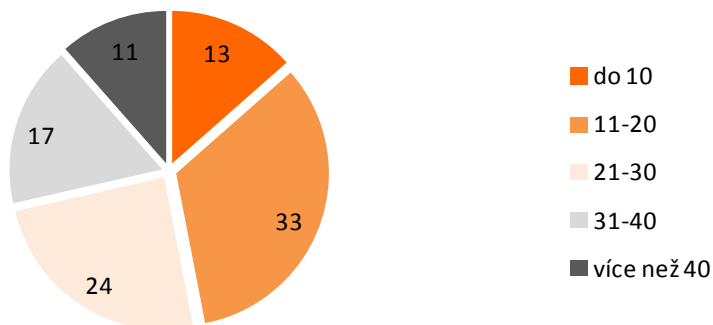
Q B12. Kolik vyučovacích hodin ve školním roce věnujete výuce moderních dějin (po roce 1945)?

Q B13. Domníváte se, že je toto množství hodin odpovídající? Nebo si myslíte, že by se tento poměr měl změnit na úkor jiných historických etap?

Q B14. Jaký podíl z toho představují dějiny jiných států než českých zemí? Uvedte v %.

Kolik hodin výuky věnujete ročně výuce moderních dějin?

(Údaje v %)

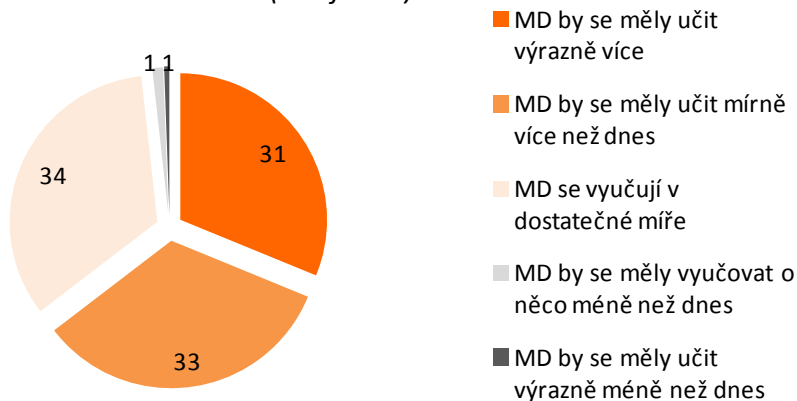
▪ Učitelé věnují výuce moderních dějin během školního roku průměrně 28 vyučovacích hodin ročně. Třetina z nich uvedla roční penzum výuky moderních dějin v rozsahu 11-20 hodin, čtvrtina se přihlásila k rozmezí 21-30 hodin.

▪ Na otázku, zda je toto množství hodin odpovídající, se odpovědi vyrovnaně rozdělily mezi názory, že moderní dějiny by se měly učit výrazně více (31 %), mírně více než dnes (33 %), a zbylá třetina si myslí, že je výuce moderních dějin věnován dostatečný prostor.

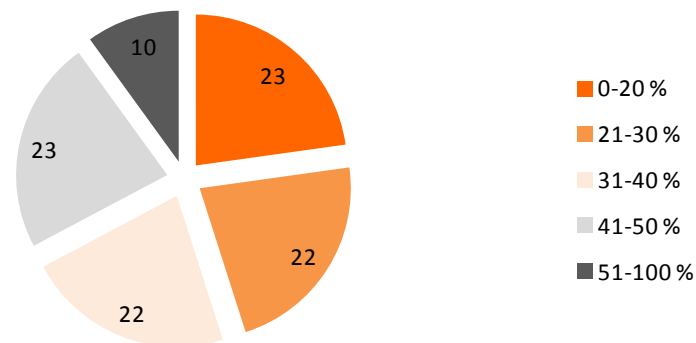
▪ Vyučující věnují při výuce moderních dějin pozornost historii cizích zemí průměrně ze 36 %; zbylých 64 % je tedy průměrně určeno výkladu o českých zemích. Podrobnější procentuální rozvrstvení odpovědí nabízí graf vpravo dole.

Je množství hodin výuky moderních dějin (MD) odpovídající?

(Údaje v %)

Kolik procent z hodin výuky moderních dějin představují dějiny jiných států?

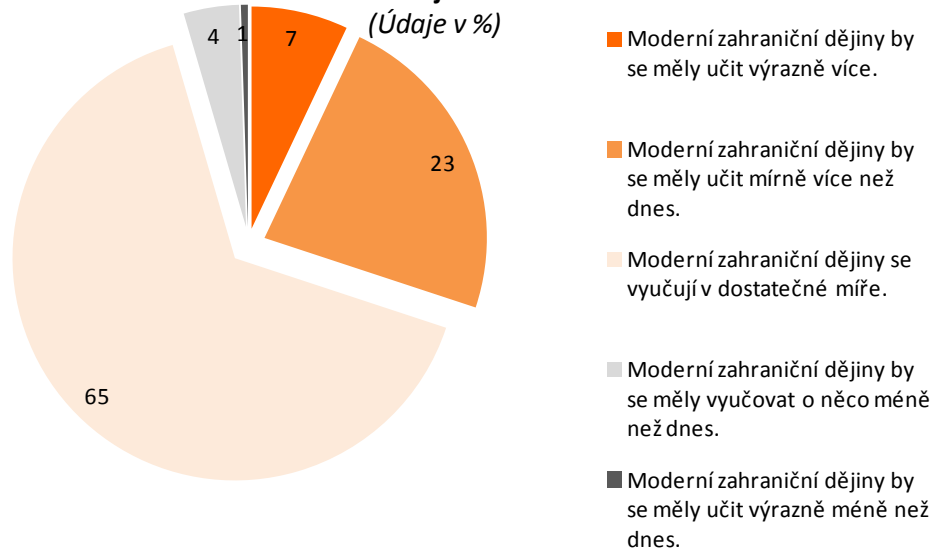

Q B15. Domníváte se, že množství hodin vyhrazené moderním dějinám jiných států je odpovídající? Nebo by se tento poměr měl změnit na úkor českých dějin?

Q B16. Můžete, prosím, odhadnout, kolik vyučovacích hodin věnujete uvedeným procesům či událostem?

Q B15x. Pokud byste měl z těchto témat vybrat pouze tři, kterým byste se přednostně věnoval se svými žáky, která by to byla?

Přiměřenost poměru výuky zahraničních vs. českých moderních dějin

▪ Graf výše poskytuje odpověď na otázku, zda je dle učitelů vyvážený poměr mezi výukou zahraničních a českých moderních dějin. Největší podíl dotázaných, 65 %, se domnívá, že je tento poměr v pořádku. Necelá čtvrtina si však myslí, že by se moderním dějinám ostatních zemí mělo při výuce ponechat více prostoru. K této variantě se více hlásí učitelé služebně mladší, kteří působí ve školství do deseti let.

▪ Tabulka vpravo ukazuje jednotlivá probíraná témata novodobé historie a procentuální objem, který jejich výkladu učitelé průměrně věnují.

Téma	% vyuč. hodin
Rok 1968 v České republice	65
Politické procesy v 50. letech v ČSSR	50
Rok 1989 v České republice	44
Odsun sudetských Němců po druhé světové válce	31
Každodenní život v období normalizace	31
Vývoj východního bloku 1945-1989	22
Dějiny evropské integrace (EHP, EU)	10
Rok 1989 v Evropě	10
Rozdělení Československa	9
Ekonomická transformace ČR po roce 1989	8
Dekolonizace	4
Kolektivizace českého zemědělství	4
Rok 1968 v Evropě	4
Dějiny Romů na území bývalého Československa	4
Konflikty na území bývalé Jugoslávie	3

Q B16x. Při výuce moderních dějin více preferujete seznámení žáků s celým obdobím a všemi relevantními událostmi, či raději byste se věnovali jen několika událostem, postavám či oblastem, ale více do hloubky?

Q B17. Při výuce moderních dějin více preferujete otevírání konfliktních témat moderní historie, či raději vykládáte témata, nad jejichž hodnocením se odborníci shodují?

Preferovaný styl výuky moderních dějin	%
Průřez celým obdobím	68
Jen několik událostí, ale více do hloubky	32

▪ Tabulka vlevo nahoře poskytuje odpověď na otázku, zda vyučující preferují spíše seznámení žáků s celým obdobím moderních dějin a všemi podstatnými událostmi (68 % kladných odpovědí), či spíše výklad pouze několik vybraných událostí, zato důkladně do hloubky (32 % kladných odpovědí). K první zmíněné variantě se silněji hlásí učitelé s praxí přes 30 let.

Preferování výkladu konfliktních versus konsensuálních témat	%
Preferuji konfliktní témata	53
Preferuji témata, nad jejichž hodnocením se odborníci shodují	47

▪ Tabulka vlevo dole zobrazuje vcelku vyrovnaný poměr mezi těmi, kteří preferují výklad konfliktních témat (53 %), a těmi, kteří radši hovoří o tématech, u kterých panuje mezi odborníky konsensus (47 %). Konfliktní témata preferují více muži, naopak konsensuální více ženy a také učitelé s praxí 21-30 let.

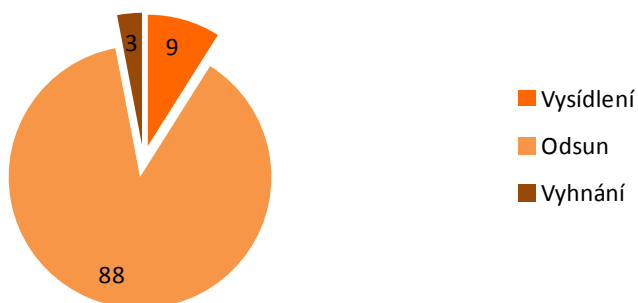
Q B18. Jakou knihu byste doporučili zájemcům o moderní dějiny po druhé světové válce?

Q B19. Jakou terminologii používáte v rámci výuky válečných a poválečných česko-německých vztahů?

Jakou terminologii používáte v rámci výuky válečných a poválečných česko-německých vztahů?

(Údaje v %)

▪ Vzhledem k velkému množství doporučených knih zmiňovaných vyučujícími zasíláme jejich přehled v samostatné příloze.

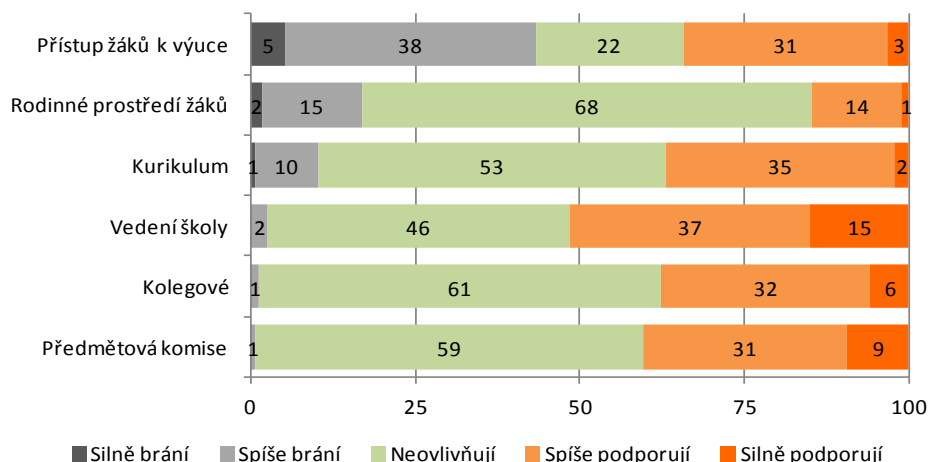
▪ V otázce terminologie používané v rámci výuky válečných a poválečných česko-německých vztahů učitelé v naprosté většině případů používají pojem „odsun“. Pouze v devíti procentech hovoří o „vysídlení“ a zcela výjimečně o „vyhnání“. Pojem „vyhnání“ používají častěji muži, zatímco ženy spíše hovoří o „odsunu“. Stejný pojem také častěji zmiňují učitelé s nejdelší pedagogickou praxí.

Q C1. Ovlivňují uvedené okolnosti to, zda vyučujete dějepis podle svých představ? Jaké okolnosti Vám v tom brání a kde naopak cítíte podporu?

Q C3. Jak byste hodnotili zájem většiny Vašich kolegů o výuku dějin po roce 1989? Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky ohledně situace na Vaší škole?

Okolnosti bránící/podporující výuku?

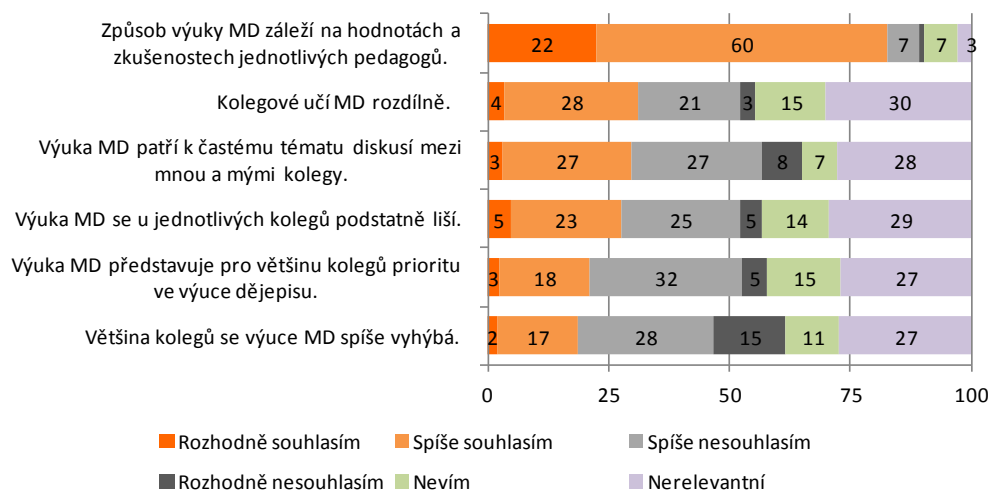
(Údaje v %)

▪ Okolností, která nejvíce brání vyučování podle představ učitelů, se ukázal být přístup žáků k výuce; k tomuto postoji se hlásí 43 % dotázaných a více těch, jejichž praxe ve školství dosahuje maximálně deseti let. Avšak 34 % si naopak myslí, že stejná okolnost výuku podporuje. U dalších okolností (s výjimkou „vedení školy“) si většina respondentů myslí, že jejich výuku nijak výrazně neovlivňují. U okolnosti „vedení školy“ se respondenti z 52 % přiklání k názoru, že jejich výuku dějepis podporuje. Nejméně ovlivňuje výuku dle učitelů rodinné prostředí žáků (68 % z nich zastává tento názor). Tvrzení silněji podporují vyučující s mnohaletými zkušenostmi, působící v praxi více než 20 let.

Zájem kolegů o výuku moderních dějin (MD).

(Údaje v %)

▪ V otázce zájmu kolegů o výuku moderních dějin se s nejvýraznějším souhlasem setkal výrok, že způsob výuky moderních dějin závisí hlavně na hodnotách a zkušenostech pedagogů, projevový souhlas dosáhl 82 % a s tvrzením se více ztotožňují muži. Zhruba každý třetí oslovený učitel se domnívá, že jeho kolegové učí moderní dějiny rozdílně a že téma výuky moderních dějin je často mezi dějepisci probíráno. Oba předchozí výroky více deklarují muži. 43 % pedagogů si nemyslí, že by se většina kolegů výuce novodobé historie vyhýbala.

Q C2. Jak byste popsali naplňování mezioborové spolupráce při výuce dějepisu? S vyučujícími jakých předmětů nejčastěji spolupracujete?

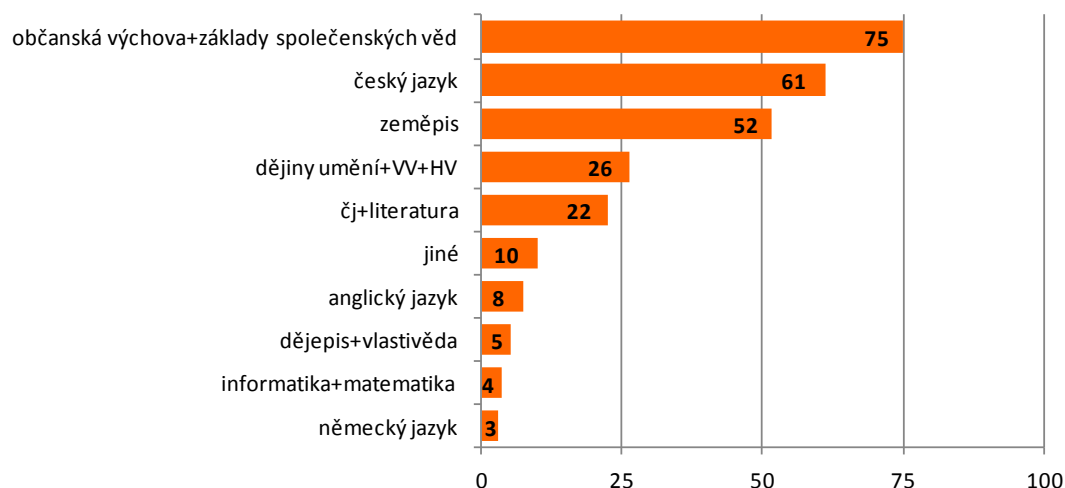
Předměty	první nejčastější	druhý nejčastější	třetí nejčastější
1	český jazyk	občanská výchova+základy společenských věd	zeměpis
2	občanská výchova+základy společenských věd	zeměpis	občanská výchova+základy společenských věd
3	čj+literatura	český jazyk	dějiny umění+ výtvarná a hudební výchova
4	zeměpis	dějiny umění+výtvarná a hudební výchova	český jazyk
5	dějiny umění+výtvarná a hudební výchova	čj+literatura	anglický jazyk
6	jiné	jiné	jiné
7	dějepis+ vlastivěda	dějepis+ vlastivěda	čj+literatura
8	informatika+ matematika	anglický jazyk	informatika+ matematika
9	německý jazyk	německý jazyk	německý jazyk
10	anglický jazyk	informatika+ matematika	dějepis+ vlastivěda

▪ Graf níže ukazuje procentuální přehled nejčastěji zmiňovaných předmětů, s jejichž vyučujícími naši respondenti nejvíce spolupracují. Jak je patrné, dějepisi nejčastěji spolupracují s učiteli občanské výchovy, základů společenských věd, českého jazyka a zeměpisu.

▪ V tabulce vlevo pak můžeme vidět výpis jednotlivých předmětů mezioborové spolupráce dějepisářů podle intenzity jejich zmínění. Sytě oranžový sloupec ukazuje předměty v příslušném pořadí, které byly uvedeny jako první nejčastější. Podobně střední sloupec ukazuje pořadí druhých nejčastěji popsaných předmětů a pravý sloupec obsahuje ty, které učitelé uváděli jako třetí nejčastější pro mezioborovou spolupráci.

S vyučujícími jakých předmětů nejčastěji spolupracujete?

(Údaje v %)

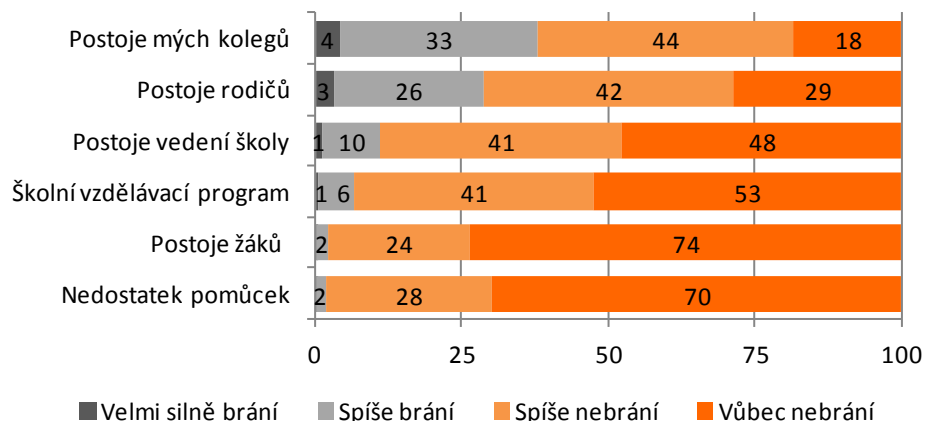
Q C4. Co Vám nejvíce brání při výuce moderních dějin podle Vašich představ?

Q C5. Dochází mezi Vámi a Vašimi kolegy ke sdílení materiálů při výuce moderních dějin?

Q C6. Spolupracujete s Vašimi dalšími kolegy při přípravě a realizaci projektového vyučování zaměřeného na moderní dějiny?

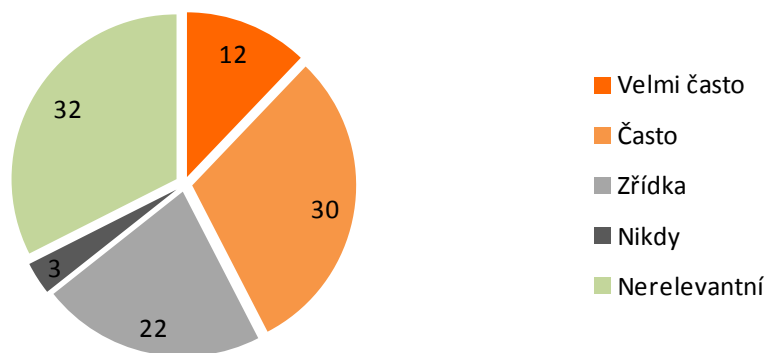
Zábrany při výuce moderních dějin.

(Údaje v %)

Dochází mezi Vámi a Vašimi kolegy ke sdílení materiálů při výuce moderních dějin?

(Údaje v %)

Mezi největší zábrany při výuce moderní historie podle představ pedagogů patří postoje jejich kolegů. Za překážku to považuje 37 % dotázaných, zároveň 62 % z nich toto nevnímá jako překážku (a to více učitelů služebně nejstarších). Necelých třicet procent učitelů tvrdí, že jejich výuce brání postoje rodičů; myslí si to více služebně nejmladší a také více učitelé na základních školách. Naopak téměř žádné problémy pedagogové nepociťují v souvislosti s nedostatkem pomůcek a s postoji žáků vůči výuce. Ani v postojích vedení školy a ve školním vzdělávacím programu oslovení nevidí výraznější bariéru vzhledem ke své výuce.

Koláčový graf vlevo dole graficky znázorňuje frekvenci sdílení materiálů mezi kolegy dějepisci. U 42 % z nich dochází k takovému sdílení často. Závěrem čtvrtina pedagogů své výukové materiály vzájemně nesdílí; tento výrok o něco častěji deklarují muži.

K otázce spolupráce kolegů při přípravě a realizaci projektového vyučování moderních dějin podává informaci níže uvedená tabulka. Jen dodejme, že variantu „zřídka“ volili častěji vyučující mužského pohlaví.

Spolupráce s kolegy	%
Velmi často	5
Často	21
Zřídka	32
Nikdy	9
Nerelevantní	33

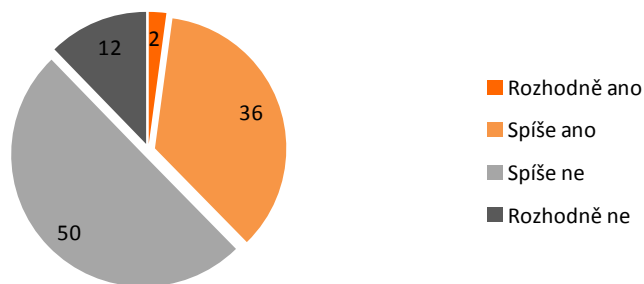
Q D1. Domníváte se, že kurikulární reforma přispěla ke zkvalitnění procesu výuky na Vaší škole?

Q D2. Jak ovlivnila kurikulární reforma Vaší práci a úroveň výuky dějepisu? Jak souhlasíte s následujícími tvrzeními?

Q D3. V souvislosti s kurikulární reformou se objevují hlasy, že těžiště výuky dějepisu by mělo být v moderních dějinách. Jak hodnotíte toto tvrzení?

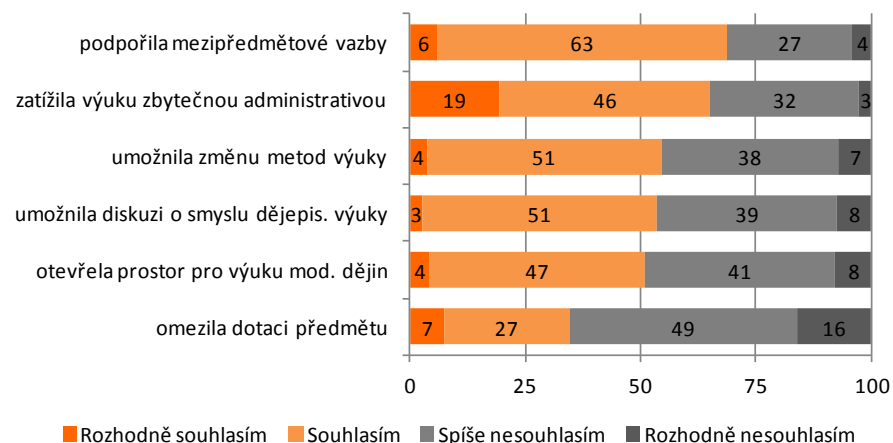
Domníváte se, že kurikulární reforma přispěla ke zkvalitnění procesu výuky na Vaší škole?

(Údaje v %)

Jak ovlivnila KR vaši práci a úroveň výuky dějepisu?

(Údaje v %)

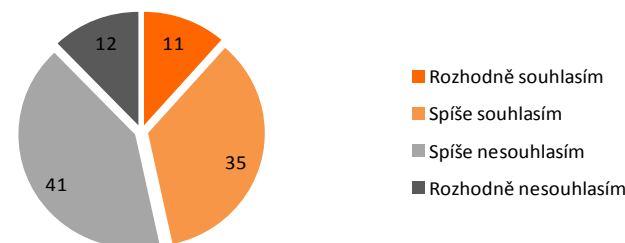
Příznivý efekt kurikulární reformy (KR) na zlepšení kvality výuky se podle učitelů zatím spíše nedostavil. 62 % oslovených toto zlepšení vlivem reformy spíše nevidí. K variantě „spíše ne“ se více přiklání učitelé ze čtyřletých gymnázií. Krajní nesouhlas byl častěji zmiňován mezi muži, pedagogy z víceletých gymnázií a také těmi, kteří ve školství působí 6-10 let. Naopak pozitivnější náhled na školskou reformu projevily ženy a učitelé ze základních škol.

V grafu vlevo dole nabízíme podrobnější rozbor několika oblastí ovlivněných školskou reformou. Podle dvou třetin respondentů měla KR největší vliv na podporu mezipředmětových vazeb (více souhlasí ženy a učitelé s nejdelší praxí - přes 30 let), ale také zatížila výuku zbytečnou administrativou (administrativní zatížení zdůrazňují častěji muži a ti, kteří učí 6-20 let). Nadpoloviční většina učitelů se rovněž domnívá, že reforma umožnila změnu metod výuky a také zpřístupnila diskusi o smyslu výuky historie (nesouhlas projevují více muži a pedagogové s praxí 6-10 let). Avšak učitelé se rozdělují na dva stejně početné protikladné tábory v otázce toho, zda KR otevřela prostor pro i výuku moderních dějin. Do skupiny příznivců v tomto případě patří učitelé „nováčci“ a učitelé s praxí přes 30 let; skupinu odpůrců více reprezentují ti, kteří se ve školství pohybují 6-10 let.

Distribuce odpovědí na otázku, zda by těžiště výuky dějepisu mělo být v moderních dějinách, nabízí graf níže. Krajní souhlas častěji projevují muži a také služebně mladší vyučující, s praxí do deseti let.

Mělo by být v souvislosti s KR těžiště výuky dějepisu v moderních dějinách?

(Údaje v %)

Q D4. Kolika kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogů jste se účastnili v posledních třech letech?

Q D5. Jmenujte ty, které byly zaměřeny na moderní dějiny po roce 1945? Vyjmenujte, prosím, názvy kurzů a pořádající instituce.

Počet navštívených kurzů za poslední tři roky	%
žádný	14
1	12
2	17
3	17
4	7
5	12
6	7
7	2
8	3
9	1
10+	4

▪ Největší procento pedagogů (17 %) se v uplynulých třech letech zúčastnilo dvou nebo tří kurzů v rámci svého dalšího vzdělávání. Každý devátý učitel z našeho vzorku se během uplynulých tří let zúčastnil pěti vzdělávacích kurzů. Poměrně dost učitelů, 14 %, však ve zmíněném období žádný takový kurz neabsolvovalo.

▪ V otevřených výpovědích na konci dotazníku, kde se učitelé mohli vyjádřit k tomu, co bylo podle jejich názoru v dotazníku opomenuto, se opakovaně vyskytla stížnost, že kurzy pořádané v rámci dalšího vzdělávání pedagogů se někdy vůbec nekonají. Jako příčina byl uváděn nedostatečný zájem učitelů o tyto kurzy nebo také časová či finanční náročnost jejich absolvování.

▪ Vzhledem k velkému rozsahu různých výpovědí o absolvovaných kurzech a pořádajících institucích zařazujeme odpověď na tuto otázku (D5) do datového souboru.

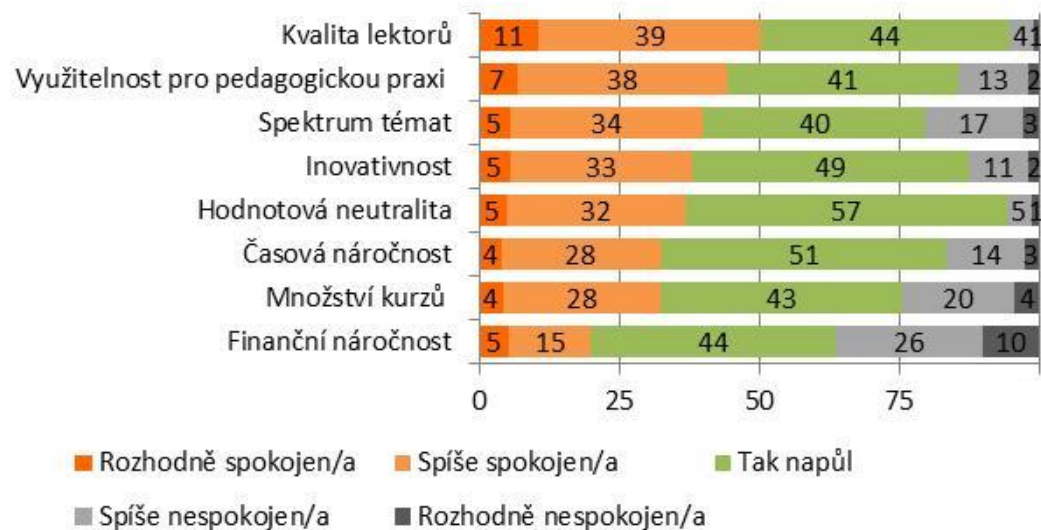

Q D6. Jak obecně hodnotíte v současné době nabídku dalšího vzdělávání pedagogů zaměřenou na moderní dějiny?

Q D7. V oblasti moderních dějin preferujete v rámci dalšího vzdělávání pedagogů spíše kurzy zaměřené na poznatky z dějepisného bádání či na didaktiku dějepisu?

Hodnocení nabídky dalšího vzdělávání pedagogů zaměřeného na moderní dějiny.

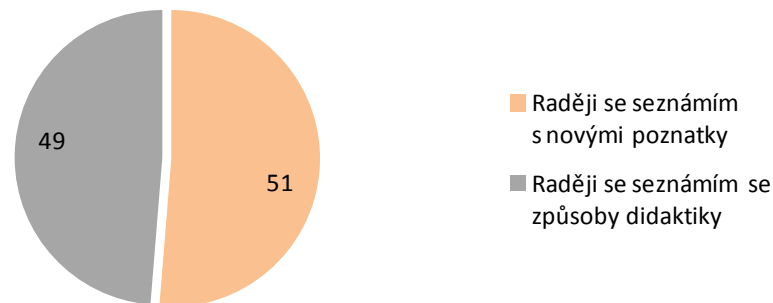
(Údaje v %)

▪ Učitelé hodnotí v rámci nabídky svého dalšího vzdělávání zaměřeného na moderní dějiny nejlépe kvalitu lektorů; přesně polovina jich je s tímto kritériem spokojena. 45 % respondentů je rovněž spokojeno s využitelností vzdělávacích kurzů pro pedagogickou praxi. Nejvíce nespokojenosti se vyskytlo u hodnocení finanční náročnosti kurzů, kde je více než třetina učitelů nespokojených (více ti, kteří se pohybují ve školství nejdéle, tedy přes 30 let). Také množství nabízených kurzů se pro čtvrtinu respondentů ukazuje jako nedostatečné, v této čtvrtině jsou více zastoupeni učitelé s praxí do deseti let.

V oblasti moderních dějin preferujete v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků spíše kurzy zaměřené na poznatky z dějepisného bádání či na didaktiku dějepisu?

(Údaje v %)

• Jak naznačuje koláčový graf vpravo, pedagogové se rozdělují na poloviny v případě preferencí seznámení se s novými poznatky z dějepisného bádání a seznámení se s didaktikou dějepisu v rámci vzdělávacích kurzů. Nové poznatky upřednostňují spíše muži a také učitelé s praxí delší než 20 let. Způsobům didaktiky se raději přiučí ženy a méně zkušení učitelé.

Q D8. Jak často při výuce moderních dějin či při přípravě na hodiny využíváte výstupy těchto institucí?

Q D9. Využíváte ve výuce i cizojazyčné materiály?

Instituce	Často (%)	Méně často (%)	Zřídka (%)	Nikdy (%)
Česká televize	17	58	23	3
Stránky www.moderni-dejiny.cz	27	46	23	5
Památník Terezín	8	29	47	16
Ústav pro studium totalitních režimů	6	26	44	24
Člověk v tísni	9	23	41	27
Český rozhlas	4	25	52	19
Památník Lidice	5	22	50	23
Ústav soudobých dějin ČAV	3	23	49	25
Univerzity a vysoké školy	4	21	47	27
Židovské muzeum v Praze	4	19	48	29
Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu	2	15	48	35
Vojenská muzea v ČR	2	14	50	34
Památník národního písemnictví	1	13	50	35
Konfederace politických vězňů ČR	1	12	47	39
Evropský institut odkazu Šoa	1	7	31	61
Masarykova univerzita v Brně	1	7	29	63
Československé dokumentační středisko	0	6	30	65
Libri Prohibiti	0	4	30	66
Muzeum romské kultury	0	4	33	64
Česko-německý fond budoucnosti	0	3	27	70
Antikomplex	0	2	16	81
Knihovna Václava Havla	0	2	25	72

▪ Jak vidíme z tabulky, učitelé využívají pro přípravu a výuku moderních dějin nejhojněji výstupy z:

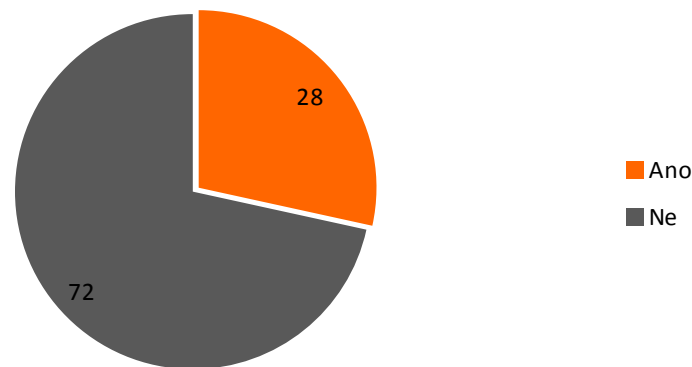
- České televize (využívají nejvíce učitelé „nováčci“),
- internetu (stránku www.moderni-dejiny.cz si častěji pouštějí ženy a pedagogové s dlouhou praxí, přes 20 let),
- Památníku Terezín (také využívají více pedagožky)
- Ústavu pro studium totalitních režimů (více využívají učitelé služebně mladší, naopak zřídka ti služebně nejstarší).

▪ Naopak nejméně využívanými institucemi z vybraných jsou:

- Knihovna Václava Havla,
- Antikomplex,
- Česko-německý fond budoucnosti
- Muzeum romské kultury

▪ Cizojazyčné materiály při výuce využívá 28 % pedagogů. Více se ke kladné variantě hlásí muži a služebně mladší, s praxí do deseti let.

Využíváte ve výuce i cizojazyčné materiály?
(Údaje v %)

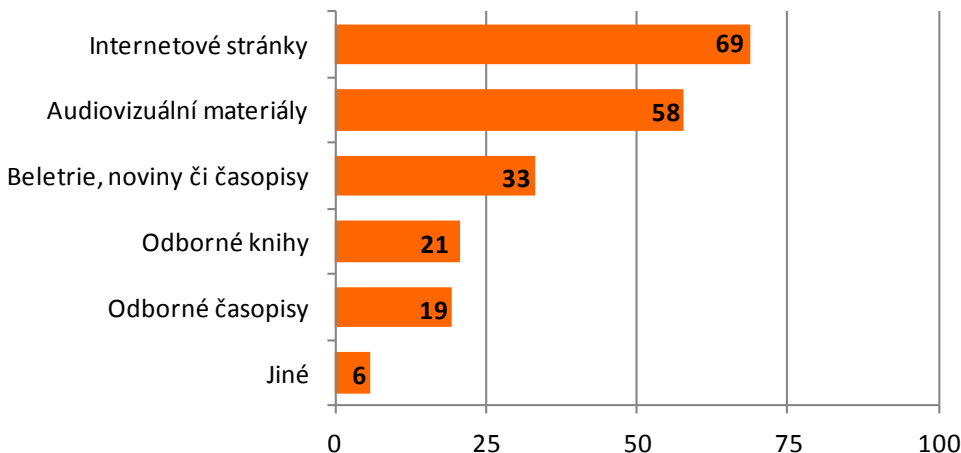

Q D10. O jaký druh (cizojazyčných) materiálů jde?

Q D11. Z jakých jazyků pocházejí?

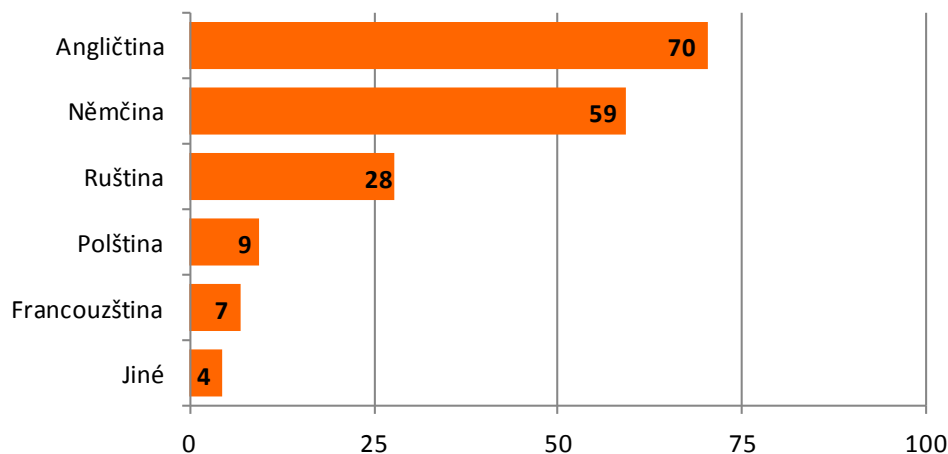
Z jakých cizojazyčných materiálů při výuce čerpáte?

(Údaje v %)

Z jakých jazyků pocházejí?

(Údaje v %)

■ Vyučující, kteří pro výuku využívají cizojazyčných materiálů, se nejvíce spoléhají na informace obsažené na internetu. Činí tak bezmála 70 % z nich. Téměř 60 % vyučujících zároveň hledá poznatky v audiovizuálních cizojazyčných materiálech. Každý třetí využívá cizojazyčných novin, knih či časopisů pro širokou veřejnost. Menší pozornost je věnována odborným knihám a časopisům, které v průměru využije každý pátý pedagog, jenž pro svou výuku cizí materiály někdy používá. Podle kritéria pohlaví se na internet a audiovizuální pomůcky častěji orientují muži, ženy spíše upřednostní beletrii.

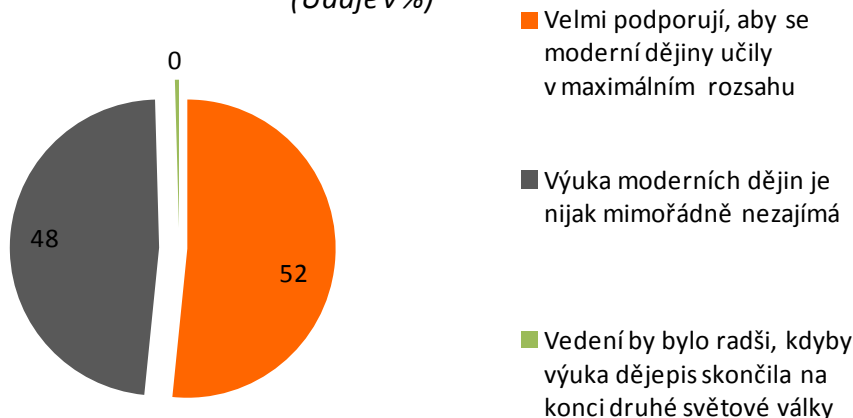
■ Jazyky těchto materiálů zobrazuje graf níže. Nepřekvapí, že nejvíce cizojazyčných materiálů v současné době pochází z angličtiny (70 %), na druhém místě, s deseti-procentním úbytkem, se umístila němčina. Téměř třicet procent respondentů využívá i ruštinu. Angličtinu pro přípravu výuky více využívají muži a rovněž učitelé služebně mladší (praxe do deseti let). V ruských výukových materiálech se zase více orientují pedagogové s dlouhou praxí (21-30 let).

Q D12. Jak hodnotíte postoj vedení školy k výuce moderních dějin?

Q D13. Jak hodnotíte materiální podmínky na Vaší škole pro výuku dějepisu?

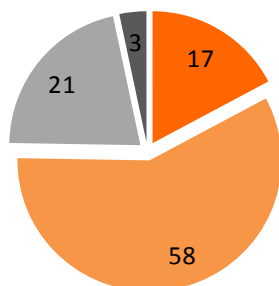
Jak hodnotíte postoj vedení školy k výuce moderních dějin?

(Údaje v %)

Jak hodnotíte materiální podmínky na vaší škole pro výuku dějepisu?

(Údaje v %)

Velmi dobré   Spíše dobré   Spíše špatné   Velmi špatné

▪ Poslední dvě otázky bloku dotazníku o kontextu výuky dějepisu se týkají dvou důležitých faktorů. Jednak hodnocení postoje vedení školy k výuce moderních dějin, jednak materiálních podmínek, které učitelé pro své působení na škole mají.

▪ Výše uvedený graf nabízí pohled na hodnocení postoje vedení školy k výuce moderních dějin. Jak je patrné, mírná většina si myslí, že vedení velmi podporuje výuku moderních dějin v maximálním rozsahu. Zároveň ale bezmála polovina pedagogů zastává názor, že vedení se o tuto výuku nijak mimořádně nezajímá. K pozitivnější variantě se více přiklání nejstarší učitelé, nezáměr vedení o výuku si více připouští služební nejmladší.

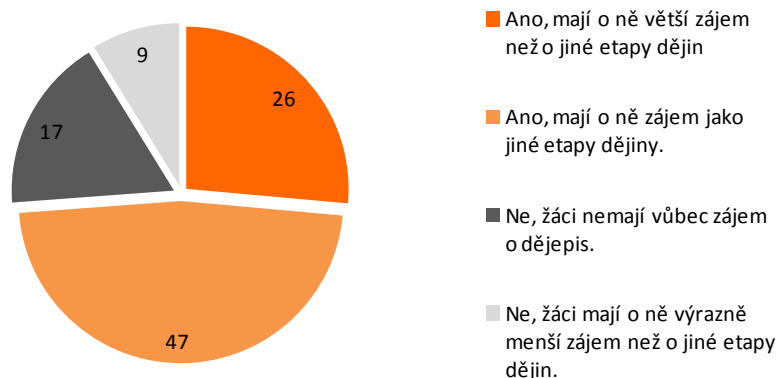
▪ Materiální podmínky pro výuku novodobé historie se 58 % zdají být spíše dobré, pro 17 % učitelů se dokonce jeví jako velmi dobré. Přibližně každý čtvrtý dějepisář však cítí v materiálních podmínkách jisté rezervy. Tyto nedostatky častěji vyjadřují ženy a také vyučující s maximálně desetiletou praxí ve školství. Z hlediska typů škol se ke kladné variantě více přiklání učitelé ze základních škol; spíše špatně posuzují materiální podmínky více ti, kteří působí na obchodních akademiích a středních odborných učilištích, a velmi špatně hodnotí materiální podmínky učitelé ze středních odborných škol.

Q E1. Mají podle Vás žáci zájem o výuku moderních dějin?

Q E2. Můžete ohodnotit jednotlivé oblasti výuky moderních dějin podle míry zájmu, které se jí dostává u Vašich žáků?

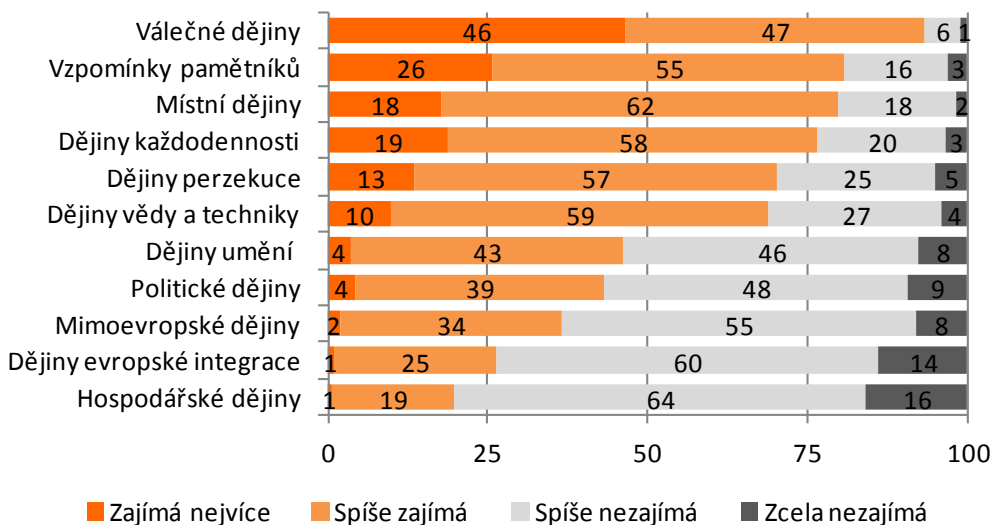
Mají podle Vás žáci zájem o výuku moderních dějin?

(Údaje v %)

Nakolik zajímají žáky tyto oblasti výuky moderních dějin?

(Údaje v %)

Poslední blok otázek v dotazníku se věnuje tématu žáků a jejich rodin. V první z otázek jsme se ptali učitelů, zda podle nich mají žáci zájem o výuku moderních dějin. Čtvrtina pedagogů se domnívá, že zájem studentů o novodobou historii je dokonce vyšší než o jiné etapy dějin. S tímto tvrzením více souhlasí muži, učitelé s praxí do deseti let a také pedagogové na gymnáziích. Necelá polovina se přiklání k variantě, že zájem žáků o moderní dějiny a jiné historické etapy je podobný. To si více myslí učitelé ze základních škol a ti s dlouhou pedagogickou praxí. 17 % dotázaných se domnívá, že jejich žáci nemají o dějepis zájem vůbec. K této odpovědi se častěji přiklání služebně nejmladší učitelé a vyučující na středních odborných školách.

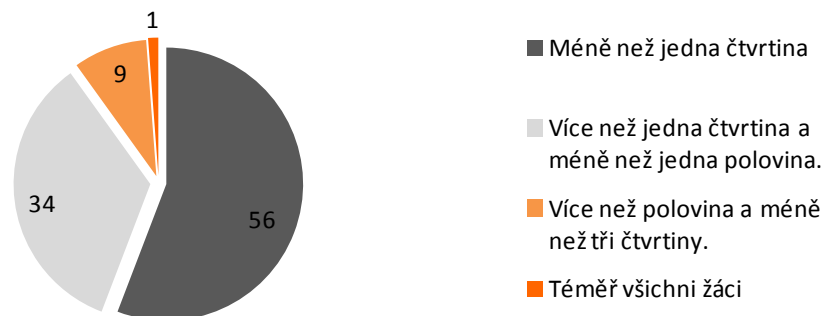
Pruhový graf v levé dolní části ukazuje jednotlivé oblasti výuky moderních dějin a zájem žáků o ně. Podle učitelů projevují žáci největší zájem o válečné dějiny, vzpomínky pamětníků, místní dějiny a dějiny každodennosti. Střední zájem mají o dějiny perzekuce a dějiny vědy a techniky. Méně než polovina učitelů si myslí, že jejich žáky zajímají dějiny umění. Nejnížší oblibě se těší u studentů dle názoru vyučujících hospodářské dějiny, dále dějiny evropské integrace, dějiny mimoevropské a politické.

Q E3. Jaká část Vašich žáků je schopna, vedle naučení se faktografických dat, historické události kriticky analyzovat a interpretovat?

Q E4. Jaká část Vašich žáků se zajímá o moderní dějiny i ve svém volném čase (čte knihy, čte články z časopisů, sleduje dokumentární filmy či televizní nebo rozhlasové pořady)?

Jaká část Vašich žáků je schopna, vedle naučení se faktografických dat, historické události kriticky analyzovat a interpretovat?

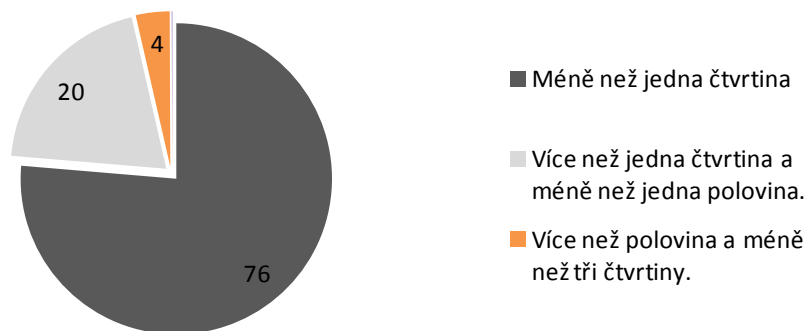
(Údaje v %)

▪ Horní koláčový graf ukazuje nepříliš příznivou informaci týkající se schopnosti žáků kriticky analyzovat a interpretovat historické události. Podle 56 % učitelů je takové kritické analýzy schopna méně než jedna čtvrtina žáků. Více se k této variantě hlásí učitelé základních škol a středních odborných škol. Třetina učitelů tvrdí, že kriticky o historických událostech dokáže smýšlet zhruba čtvrtina až polovina studentů. O tom, že téměř všichni žáci dokážou analyzovat historické události, je přesvědčen pouze jeden z deseti vyučujících, častěji mužského pohlaví a působících na gymnáziu.

Jaká část Vašich žáků se zajímá o moderní dějiny i ve svém volném čase?

(Údaje v %)

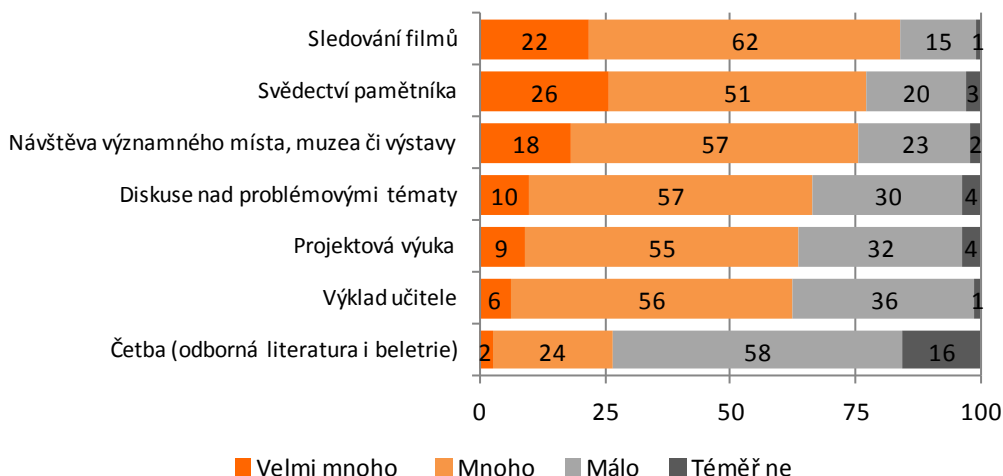
▪ Zájem žáků o dějepis se může projevat i tím, zda se o moderní dějiny zajímají ve svém volném čase. Podle 76 % učitelů tak činí méně než čtvrtina z nich. Každý pátý pedagog si myslí, že čtvrtina až polovina studentů se o dějiny zajímá i mimo rámec vyučování. Zbývá nepatrná část respondentů (4 %) vidí volnočasový zájem žáků o historii pozitivněji. Variantu, že se o novodobou historii ve svém volném čase zajímají téměř všichni žáci, nezvolil nikdo.

Q E5. Co žáky nejvíce motivuje k zájmu o minulost?

Q E6. Jak jednotlivé položky ovlivňují podle Vás představy žáků o minulosti?

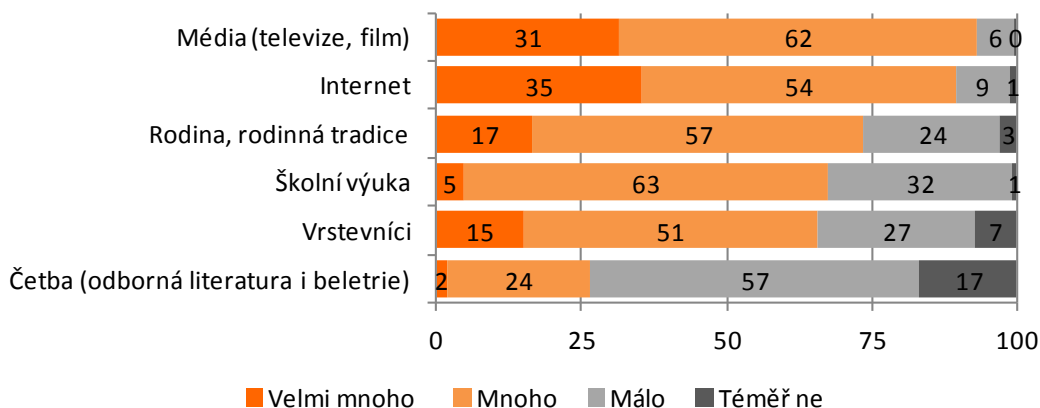
Co žáky nejvíce motivuje k zájmu o minulost?

(Údaje v %)

Jak jednotlivé položky ovlivňují podle Vás představy žáků o minulosti?

(Údaje v %)

▪ Poslední dvě otázky tématu žáků v souvislosti s výukou dějepisu se týkají jejich motivace k zájmu o minulost a ovlivňujících činitelů, které působí na utváření představ studentů o historii.

▪ Žáky podle učitelů nejvíce motivuje sledování filmů s historickou tematikou (toto tvrzení silněji podporují služebně nejmladší učitelé). Velmi podněcující je i svědectví pamětníků a návštěva významného místa, muzea či výstavy. Dvě třetiny pedagogů považují za motivující i diskusi žáků o problémových tématech (zde se častěji pozitivně vyslovují učitelé se středně dlouhou praxí, 6-20 let). Nepříliš povzbudivé je zjištění, že 37 % učitelů si myslí, že jejich výklad pro žáky není podnětný. Nejhorší dopadla položka četba, kde se tři čtvrtiny dotázaných shodují na nepatrném motivačním vlivu na žáky (tento názor častěji mají učitelé „nováčci“, s praxí do pěti let).

▪ Graf vlevo dole ukazuje, že na představy žáků o minulosti mají v dnešní době podstatný vliv masová média a internet. Je o tom přesvědčeno přes 90 % z nich. Velkou působnost má podle 74 % dotázaných i rodina. Dvoutřetinová podpora se dostala položkám školní výuka (k tomu se častěji pozitivně přiklání učitelé s praxí 6-10 let) a položka vrstevníci, kteří na smýšlení žáků o minulosti rovněž výrazně účinkují. Stejně jako v předchozí otázce motivace, i zde se jako nejméně mocná ukázala četba odborné i krásné literatury. Z toho můžeme vyvodit obecnější tvrzení učitelů, že žáci málo čtou. Stejná připomínka se opakovaně vyskytuje i v otevřených výpovědích vyučujících (viz dále v části často zmiňovaná témata).

Záznam nejčastěji zmíněných témat obsažených v závěrečné otevřené otázce dotazníku. Své připomínky napsalo 13 % respondentů.

„Pokud je něco, k čemu jste neměl/a možnost se v dotazníku vyjádřit a cokoli Vám leží na srdci, můžete to učinit nyní a využít tohoto prostoru.“

- Nutnost **vyšší hodinové dotace** pro dějepisnou výuku, zejména ve vyšších ročnících ZŠ. Zvláště období moderních dějin je velmi rozsáhlé.
- **Nedostatek kvalitních výukových materiálů** (učebnic, pracovních listů, interaktivních materiálů,...). Případně nedostatek financí k jejich zakoupení.
- **Ztráta motivace žáků devátých tříd** o učení se (nejen) dějepisu, když se již v polovině roku dozvědí, že jsou přijati na střední školu. Do tohoto časového období spadá právě výuka moderních dějin.
- Dbát na **netendenční výklad totalitní éry**.
- Žáci základních škol **nemají dostatečný potenciál** ke komplexnímu pochopení moderních dějin.
- Žáci příliš **nečtou** (odbornou literaturu ani beletrii) a **posuzují informace** z veřejných sdělovacích prostředků **nekriticky**.
- **Rušení vzdělávacích kurzů** pro pedagogy z různých důvodů nedostatečného zájmu (roli hraje i čas, vzdálenost, finanční náročnost kurzů).
- Celkový **pokles zájmu žáků o výuku**, roztěkanost.
- Pochvaly přínosů akce **Jeden svět na školách** pořádané organizací Člověk v tísni.

Podnětné připomínky vyučujících k tématu výuky moderních dějin uvedené v závěrečné otevřené otázce. Uvádíme doslovné citace.

- Bohužel ve výběrových třídách je jednohodinová dotace dějepisu v 9. třídách naprosto nedostačující. Mohu se realizovat pouze v tzv. normálních třídách, kde jsou 2 hodiny za týden.
- Pro výuku moderních dějin by bylo určitě třeba vyřešit téměř nepřekonatelnou hradbu v oblasti autorských práv (využívání filmů a dokumentů pro školní výuku).
- Spíše bych upozornila na velký rozdíl mezi žáky - někteří preferují moderní dějiny a je vidět velký zájem, u ostatních je zájem velmi kolísavý - dle nálady, aktuálního tématu apod.
- Největší vliv na výuku dějin 20. stol. má množství hodin dějepisu, které v 9. ročníku odpadnou. Nemůžu používat filmy ani další doplňovací materiály, protože stěží zvládnou základní učivo.
- Mrzí mě nedostatek kvalitních DVD od středověku po současnost, když si je musím kupovat ze svého platu, neboť škola nemá peníze.
- Moderní dějiny by měly být záležitostí výuky na středních školách, na základní škole žákům chybějí potřebné zkušenosti a kritický pohled.
- Výuka moderních dějin se mnohde zvrátila v pustou propagandu! Mohou za to fanatičtí učitelé (není jich málo!) i vliv sdělovacích prostředků a celková atmosféra ve společnosti.
- Učebnice, které se zabývají moderními dějinami, jsou předimenzované. Pro žáky jsou témata obtížná, neexistuje zajímavá didaktická podpora, učitel si musí materiály vytvářet sám.
- Při současné vytíženosti pedagogů a jejich trestuhodně nízkému odměňování postrádám otázku: „Co by lépe motivovalo pedagogy k vyučování soudobých dějin?“
- Posunutím termínu přijímacích zkoušek ke konci školního roku by žáci neztráceli motivaci učit se. Netýká se jen dějepisu, ale i ostatních předmětů. Mnozí žáci již v únoru vědí, že jsou přijati na školy. Jejich zájem o výuku se rapidně zhorší.
- Největší problém vidím v této oblasti opravdu v materiálech - například je hodně filmů k tématům, ale jsou třeba na dvě tři hodiny, což je opravdu zbytečné - kdyby byly filmy či podobný materiál kratší, bylo by to výborné - cca 10 až 15 minut. Dále je to nedostatek historického materiálu čs. dějin po roce 1948 - pořád si myslím, že jich je zoufale málo.

Podnětné připomínky vyučujících k tématu výuky moderních dějin uvedené v závěrečné otevřené otázce. Uvádíme doslovné citace.

- Velmi přínosným doplňkem výuky jsou vzpomínky pamětníků z rodinného prostředí žáků. Vzhledem k rostoucí nesnášenlivosti ve společnosti k menšinám podporuji výuku Šoa několika projektovými dny.
- Myslím, že zaujetí učitele pro danou oblast dějin velmi ovlivní zájem žáků a následně i jejich znalosti.
- Jsem ráda, že se tématem a výukou moderních dějin na škole konečně někdo takto zabývá. Považuji je za stěžejní, aby žáci mohli pochopit mnoho dalších dějů ve společnosti, stali se zodpovědnými občany a voliči (nebezpečí vlivu komunistické strany) a znovu nedopustili negativní aspekty historie (zločiny proti lidskosti atp.).
- Jsem učitelkou na ZŠ praktické - v této oblasti chybí inovace didaktických materiálů, absence kurzů pro tyto typy škol, učebnice zcela nevyhovující.
- Malá časová dotace, pouze 1 hodina týdně dějepisu v 9. ročníku - není možné se věnovat moderním dějinám více.
- Projekt Člověk v tísní je velmi zdařilý pro objasnění moderních dějin pro žáky základní školy.
- Ve výuce potřebujeme kvalitní učebnice a pomůcky, bohužel na ně nemáme prostředky.
- Bylo by vhodné koncipovat výuku dějepisu tak, aby v rámci osnov dějepisu pro 8. třídu byla probrána dále po první světové válce situace v Evropě cca do velké hospodářské krize a na toto pak navázat v 9. třídě. V 9. třídě je třeba věnovat více prostoru událostem po r. 1945, což se většinou díky časovému nedostatku nestíhá a vědomosti žáků pak opravdu končí 2. světovou válkou a dějinám po r. 45 je věnováno málo času - což je dle mého názoru chybně.
- Mám velmi dobrou zkušenost s akcí Jeden svět na školách - díky této akci jsem získala velké množství velmi kvalitních materiálů - tištěných a na DVD k moderním dějinám - žáky velmi baví.
- U žáků vyšších ročníků by pomohla vyšší dotace hodin dějepisu (3 hod.), z toho 1 hod. historický seminář zaměřený na nové dějiny. Osvědčilo se nám.
- Některé snahy o zhodnocení a vysvětlování této doby (hlavně období totality) jsou zatíženy stejně tendenčně jako období samé. Nesmíme vysvětlovat události ve vleku jakéhokoli vlivu.
- Nelíbí se mi, že školení a kurzy pořádané k tématům poválečných dějin jsou pro mě většinou nedostupné. Buď se konají na vzdálených místech, takže nezaberou jeden, ale více dnů, tudíž ve škole mě nechtějí uvolnit, nebo jsou sice v dosahu, ale velmi často jsou nakonec zrušeny pro nezájem pedagogů. Poválečné dějiny jsou na programu 9. ročníku od března do června, kdy se velké množství na střední školy již přijatých dětí neobtěžuje docházet do školy. Jejich znalosti jsou potom jen kusé, neorientují se ve složitostech poválečného období.

Podnětné připomínky vyučujících k tématu výuky moderních dějin uvedené v závěrečné otevřené otázce. Uvádíme doslovné citace.

- Žáci velmi zajímá minulost posledních asi 100 let, místa, kde žijí, chodí do školy. Historie školy. Moc je zajímaví exkurze.
- Většina žáků nemá zájem o současné dějiny, na základní škole nemají dostatečný potenciál k pochopení moderních dějin. (Žáci nechtou, ze sdělovacích prostředků získávají zkreslené informace.)
- Ze srdce bych si přála, aby dějiny byly vždy vyučovány pravdivě. Vy i já víme, že to není možné. Historie je pravdivá, ale její současnost nikdy pravdivá nebyla a nebude. Možná, že až budou 'nová nebesa a nová země'. Přesto Vám děkuji za Vaši snahu zkvalitnit výuku moderních dějin.
- Moderní dějiny je nutno vyučovat v kontextu celkového historického vývoje, nelíbí se mi tendence moderní dějiny upřednostňovat.
- Je velký rozdíl mezi běžnou výukou, semináři a projektovou výukou.
- Každoročně studenti vytvářejí ročníkové práce - projekty k regionálním moderním dějinám: zpracovali již téma r. 1989, 1968, 3. odboj, vysídlení Němců - výstupy jsou zveřejňovány formou výstav a prezentací.
- Na studenty nejvíce působí návštěva konkrétních míst s pohnutou minulostí.
- Přesycenost výuky nadbytečnými faktografickými údaji nezmizela ani s kurikulární reformou.
- Na naší škole každoročně probíhá projekt Příběhy bezpráví, v jehož rámci se žáci seznamují s dějinami totalitních režimů prostřednictvím filmů a besed s pamětníky událostí. Projekt je součástí vzdělávací akce Jeden svět na školách, realizuje se za pomoci organizace Člověk v tísni.
- Ve výuce moderních dějin považuji za nejdůležitější názornost - zhlédnutí dokumentů, ale i umělecky zpracovaných historických témat (např. filmy Katyň, Pearl Harbor), přínosné jsou diskuse s učitelem i pamětníky. S ohledem na finanční situaci školy v dějepisném kabinetě chybí řada map i jiných pomůcek, vyučující si často vypomáhá improvizovaně z vlastních zdrojů.

„Slabá motivace řady žáků získávat nové poznatky, učit se, snažit se problematiku pochopit není záležitostí omezenou pouze na studium moderních dějin, ale je jevem obecným a týká se výuky jako celku. Přesto se v každé třídě najdou jedinci, kteří mají zájem studovat a dozvědět se něco nového a projeví cit i lidskost, slyší-li příběhy z nedávné i dávné historie...

*Takže snad tedy lze na závěr uvést:
'Nil desperandum'."*

PŘÍLOHY

A. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O ŠKOLE A UČITELI

A1. Typ školy

Základní škola	1
Víceleté gymnázium	2
Čtyřleté gymnázium	3
Obchodní akademie	4
Střední odborná škola	5
Střední odborné učiliště	6
Odborné učiliště	7

A2. Velikost školy

Do 50 žáků	1
51 až 100 žáků	2
101 až 200 žáků	3
201 až 500 žáků	4
501 až 1000 žáků	5
Nad 1000 žáků	6

A3. Velikost místa působnosti školy

Méně než 5.000 obyvatel	1
5.000 – 19.999 obyvatel	2
20.000 – 49.999 obyvatel	3
50.000 – 99.999 obyvatel	4
Nad 100.000 obyvatel	5

A4. Kraj

Hlavní město Praha	1
Středočeský	2
Jihočeský	3
Plzeňský	4
Karlovarský	5
Ústecký	6
Liberecký	7
Královéhradecký	8
Pardubický	9
Vysočina	10
Jihomoravský	11
Olomoucký	12
Zlínský	13
Moravskoslezský	14

A5. Celková délka učitelské praxe v letech

A7. Vyučované předměty. Napište

A8. Pohlaví

Muž	1
Žena	2

A9. Věk v letech

A10. Máte aprobaci pro:

Dějepis	1
Dějepis a jiný obor, jaký	
Jiný obor, jaký	
Nemám žádnou aprobaci	4

A12. Jste autorem školního vzdělávacího programu v oblasti dějepisu?

Ano	1
Ne	2

A13. Vedete předmětovou komisi pro dějepis?

Ano	1
Ne	2

B. VÝUKA DĚJEPISU

B1. Co podle Vás představuje hlavní cíle výuky dějepisu?

Ohodnoťte, prosím, všechny uvedené položky na škále prioritní-důležité-méně důležité-nedůležité. Jako prioritní můžete uvést maximálně čtyři položky.

	Prioritní	Důležité	Méně důležité	Nedůležité
Znát fakta o české a světové historii	1	2	3	4
Naučit se vyhledávat a zpracovávat informace	1	2	3	4
Učit žáky být hrdý na svou vlast	1	2	3	4
Naučit se obhajovat svůj názor a vést diskuse	1	2	3	4
Seznámit žáky s historickými metodami (práce s prameny apod.)	1	2	3	4
Pochopit instituce a stav současného světa	1	2	3	4
Porozumět relativitě hodnocení historických událostí	1	2	3	4
Vytvořit u žáků vztah k historickému poznání	1	2	3	4

B2. Kterou z uvedených položek považujete za nejdůležitější?

Vyberte z následující nabídky jednu položku.

Znát fakta o české a světové historii	1
Naučit se vyhledávat a zpracovávat informace	2
Učit žáky být hrdý na svou vlast	3
Naučit se obhajovat svůj názor a vést diskuse	4
Seznámit žáky s historickými metodami (práce s prameny apod.)	5
Pochopit instituce a stav současného světa	6
Porozumět relativitě hodnocení historických událostí	7
Vytvořit u žáků vztah k historickému poznání	8

B4. Jak často přihlížíte ve struktuře výuky k aktuálním událostem?

Velmi často	1
Často	2
Zřídka	3
Nikdy	4

B5. Jak často využíváte uvedené metodické materiály při výuce dějepisu?

Odhodnotte, prosím, všechny uvedené položky na škále velmi často-často-zřídka-nikdy.

	Velmi často	Často	Zřídka	Nikdy
A. Vlastní metodické materiály	1	2	3	4
B. Učebnice	1	2	3	4
C. Cizí metodické materiály	1	2	3	4

B6. Jaké informační zdroje využíváte při přípravě hodin?

Vyberte 3 nejdůležitější

Učebnice	1
Internetové portály	2
Historické knihy	3
Odborné časopisy	4
Dokumentární filmy	5
Přednášky a semináře	6
Rozhlasové pořady	7

B7. Jaké materiály využíváte přímo v hodinách?

Vyberte 3 nejdůležitější.

Odborné publikace	1
Krásnou literaturu	2
Dobové či současné hranné filmy	3
Dokumentární filmy a rozhlasové pořady	4
Ukázky z dobového tisku	5
Archivní materiály	6
Relevantní články ze soudobých novin a časopisů	7
Dobová umělecká díla	8
Rodinné fotografie	9
Vzpomínky pamětníků	10
Počítačové programy či hry	11
Pracovní listy	12

B8. Domníváte se, že využíváte tyto materiály jako celek v dostatečné míře?

Využívám dostatečné spektrum materiálů v dostatečné míře	1	na B11
Využívám dostatečné spektrum materiálů nicméně v nižší míře, než si představuji	2	na B9
Nevyužívám spektrum těchto podle svých představ dostatečně	3	

B9. Pokud citíte určité rezervy v používání těchto materiálů, co Vám brání v jejich větším využívání?

Odhodnotte, prosím, všechny uvedené položky na škále silně brání-spíše brání-spíše nebrání-nic nebrání.

	Silně brání	Spíše brání	Spíše nebrání	Nic nebrání
Nezájem žáků či studentů.	1	2	3	4
Chybí mi metodická opora pro využívání většího spektra materiálů.	1	2	3	4
Vzhledem k jiným povinnostem nemám čas pro vyhledávání těchto materiálů.	1	2	3	4
Nemám pro to materiální podmínky (počítač, video, DVD přehrávač)	1	2	3	4
Nestíhám odučit látku v daném rozsahu a množství.	1	2	3	4

B10. Jaké materiály byste rád využíval více?

Vyberte tři nejdůležitější.

Odborné publikace	1
Krásnou literaturu	2
Dobové či současné hranné filmy	3
Dokumentární filmy a rozhlasové pořady	4
Ukázky z dobového tisku	5
Archivní materiály	6
Relevantní články ze soudobých novin a časopisů	7
Dobová umělecká díla	8
Rodinné fotografie	9
Vzpomínky pamětníků	10
Počítačové programy či hry	11
Pracovní listy	12

B11. Jaké pomůcky byste uvalili pro zlepšení výuky dějepisu?

Vyberte 3 nejdůležitější.

Učebnice zaměřené na moderní dějiny	1
Komentované soubory fotografií	2
Komentované soubory dobových materiálů	3
Komentované soubory audiovizuálních materiálů na DVD nosičích	4
Komentované soubory audiovizuálních materiálů na video nosičích	5
Interaktivní internetové prezentace	6
Metodiky k práci s hranými filmy či krásnou literaturou	7
Metodiky pro projektovou výuku zaměřenou na moderní dějiny	8

B12. Kolik vyučovacích hodin ve školním roce věnujete výuce moderních dějin (po roce 1945)?

B13. Domníváte se, že je toto množství hodin vyhrazené této etapě dějin odpovídající? Nebo si myslíte, že by se tento poměr měl změnit na úkor jiných historických etap?

Moderní dějiny by se měly učit výrazně více.	1
Moderní dějiny by se měly učit mírně více než dnes.	2
Moderní dějiny se vřucují v dostatečné míře.	3
Moderní dějiny by se měly vyučovat o něco méně než dnes.	4
Moderní dějiny by se měly učit výrazně méně než dnes.	5

B14. Jaký podíl z toho představují dějiny jiných států než českých zemí? Uveďte v %:

B15. Domníváte se, že pozornost a množství hodin vyhrazené moderním dějinám jiných států jsou odpovídající? Nebo si myslíte, že by se tento poměr měl změnit na úkor českých dějin?

Moderní zahraniční dějiny by se měly učit výrazně více.	1
Moderní zahraniční dějiny by se měly učit mírně více než dnes.	2
Moderní zahraniční dějiny se vyučují v dostatečné míře.	3
Moderní zahraniční dějiny by se měly vyučovat o něco méně než dnes.	4
Moderní zahraniční dějiny by se měly učit výrazně méně než dnes.	5

B16. Můžete, prosím, odhadnout, kolik vyučovacích hodin věnujete uvedeným procesům či událostem?
Odpověď lze uvést i v desetinných číslech (např. 0,5 – pokud tématu věnujete pouze polovinu vyučovací hodiny)

Odsun sudetských Němců po druhé světové válce.	
Dějiny evropské integrace (EHP, EU)	
Rok 1968 v České republice.	
Rok 1968 v Evropě.	
Rok 1989 v České republice.	
Rok 1989 v Evropě.	
Konflikty na území bývalé Jugoslávie.	
Politické procesy v 50. letech v ČSSR.	
Kolektivizace českého zemědělství.	
Každodenní život v období normalizace	
Vývoj východního bloku 1945 - 1989	
Dekolonizace	
Rozdělení Československa.	
Ekonomická transformace ČR po roce 1989	
Dějiny Romů na území bývalého Československa	

B15. Pokud byste měl z těchto témat vybrat pouze tři, kterým byste se přednostně věnoval se svými žáky? Která by to byla?

1.	
2.	
3.	

B16. Při výuce moderních dějin více preferuji seznámit žáky s celým obdobím a všemi relevantními událostmi či raději bych se věnoval jen několika událostem, postavám či oblastem, ale více do hloubky?

Přířez celým obdobím	1
Jen několik událostí, ale více do hloubky	2

B17. Při výuce moderních dějin více preferuji otevírání konfliktních témat moderní historie či raději vykládám témata, nad jejichž hodnocením se odborníci shodují?

Preferuji konfliktní témata	1
Preferuji témata, nad jejichž hodnocením se odborníci shodují	2

B18. Jakou knihu byste doporučil zájemcům o moderní dějiny po druhé světové válce? Uveďte autora a název knihy:

B19. Jakou terminologii používáte v rámci výuky válečných a poválečných česko-německých vztahů? Jaký z uvedených výrazů při výuce této etapy českých dějin považujete za nevhodnější?

Vysídlení	1
Odsun	2
Vyhnání	3

C. UČITELÉ

C1. Ovlivňují uvedené okolnosti to, zda vyučujete dějepisy podle svých představ? Jaké okolnosti vám v tom brání a kde naopak cítíte podporu?

Ohodnotte, prosím, všechny uvedené položky na škále silně brání-spíše brání-neovlivňují-spíše nebrání-tom není problém.

	Silně brání	Spíše brání	Neovlivňují	Spíše podporují	Silně podporují
Předmětová komise	1	2	3	4	5
Rodinné prostředí žáků	1	2	3	4	5
Přístup žáků k výuce	1	2	3	4	5
Kolegové	1	2	3	4	5
Vedení školy	1	2	3	4	5
Kurikulum	1	2	3	4	5

C2. Jak byste popsal naplňování mezioborové spolupráce při výuce dějepisu. S vyučujícími jakých předmětů nejčastěji spolupracujete.

Jmenujte tři předměty s ohledem na pořadí podle intenzity spolupráce.

1.	
2.	
3.	

C3. Jak byste hodnotil zájem většiny Vašich kolegů o výuku dějin po roce 1989? Do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky ohledně situace na Vaší škole?

Ohodnotte, prosím, všechny uvedené položky na škále rozhodně souhlasím-spíše souhlasím-spíše nesouhlasím-rozhodně nesouhlasím.

	Rozhodně souhlasím	Spíše souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Většina kolegů se výuce moderních dějin spíše vyhýbá.	1	2	3	4
Kolegové učí moderní dějiny rozdílně.	1	2	3	4
Výuka moderních dějin patří k častému tématu diskusí mezi mnou a mými kolegy.	1	2	3	4
Výuka moderních dějin představuje pro většinu kolegů prioritní ve výuce dějepisu.	1	2	3	4
Výuka moderních dějin se u jednotlivých kolegů podstatně liší.	1	2	3	4
Způsob výuky moderních dějin záleží na hodnotách a zkušenostech jednotlivých pedagogů.	1	2	3	4

C4. Co Vám nejvíce brání při výuce moderních dějin podle Vašich představ?

Ohodnotte, prosím, všechny uvedené položky na škále silně brání-spíše brání-spíše nebrání-nic nebrání

	Velmi silně brání	Spíše brání	Spíše nebrání	Nic nebrání
Školní vzdělávací program	1	2	3	4
Nedostatek pomůcek	1	2	3	4

Postoje žáků	1	2	3	4
Postoje rodičů	1	2	3	4
Postoje vedení školy	1	2	3	4
Postoje mých kolegů	1	2	3	4

C5. Dochází mezi Vámi a Vašimi kolegy ke sdílení materiálů při výuce moderních dějin?

Velmi často	1
Často	2
Zřídka	3
Nikdy	4

C6. Spolupracuje s Vašimi dalšími kolegy při přípravě a realizaci projektového vyučování zaměřeného na moderní dějiny?

Velmi často	1
Často	2
Zřídka	3
Nikdy	4

D. KONTEXT VÝUKY

D1. Domníváte se, že kurikulární reforma přispěla ke zkvalitnění procesu výuky na Vaší škole?

Rozhodně ano	1
Spíše ano	2
Spíše ne	3
Rozhodně ne	4

D2. Jak ovlivnila kurikulární reforma vaši práci a úroveň výuky dějepisu. Jak souhlasíte s následujícími tvrzeními?

Ohodnoťte, prosím, všechny uvedené položky na škále rozhodně souhlasím-spíše souhlasím-spíše nesouhlasím-rozhodně nesouhlasím.

	Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Spíše nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Kurikulární reforma zatížila výuku zbytečnou administrativou	1	2	3	4
Kurikulární reforma otevřela prostor pro výuku moderních dějin	1	2	3	4
Kurikulární reforma umožnila změnu metod výuky	1	2	3	4
Kurikulární reforma podpořila mezipředmětové vazby	1	2	3	4
Kurikulární reforma omezila dotaci předmětu	1	2	3	4
Kurikulární reforma umožnila k diskusi o smyslu dějepisné výuky	1	2	3	4

D3. V souvislosti s kurikulární reformou se objevují hlasy, že těžší též výuky dějepisu by mělo být v moderních dějinách. Jak hodnotíte toto tvrzení?

Rozhodně s ním souhlasím	1
Spíše s ním souhlasím	2
Spíše s ním nesouhlasím	3
Rozhodně nesouhlasím	4

D4. Kolika kurzů v rámci dalšího vzdělávání pedagogů jste se účastnil v posledních třech letech? Uveďte jejich počet:

(Pokud se neúčastnil žádného kurzu, tak přechod k otázce D6)

D5. Jmenujte ty, které byly zaměřené na moderní dějiny po roce 1945? Vyjmenujte, prosím, názvy kurzů a pořadající instituce.

7

D6. Jak obecně hodnotíte v současné době nabídku dalšího vzdělávání pedagogů zaměřenou na moderní dějiny?

Označte jednotlivá kritéria hodnocení známkou jako ve škole (1 – výborné až 5 – nedostatečné)

Množství kurzů	
Spektrum témat	
Kvalita lektorů	
Využitelnost pro pedagogickou praxi	
Hodnotová neutralita	
Inovativnost	
Časová náročnost	
Finanční náročnost	

D7. V oblasti moderních dějin preferujete v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků spíše kurzy zaměřené na poznatky z dějepisného bádání či na didaktiku dějepisu?

Raději se seznámím s novými poznatky	1
Raději se seznámím se způsoby didaktiky	2

D8. Jak často při výuce moderních dějin či při přípravě na hodiny využíváte výstupy těchto institucí?

Ohodnoťte, prosím, všechny uvedené položky na škále velmi často-často-zřídka-nikdy.

	Často	Méně často	Zřídka	Nikdy
Ústav soudobých dějin ČAV	1	2	3	4
Ústav pro studium totalitních režimů	1	2	3	4
Univerzity a vysoké školy	1	2	3	4
Člověk v tísni	1	2	3	4
Český rozhlas	1	2	3	4
Česká televize	1	2	3	4
Evropský institut odkazu Šoa	1	2	3	4
Masarykova univerzita v Brně	1	2	3	4
Česko-německý fond budoucnosti	1	2	3	4
Konfederace politických vězňů ČR	1	2	3	4
Libri Prohibiti	1	2	3	4
Muzeum romské kultury	1	2	3	4
Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu	1	2	3	4
Památník národního písemnictví	1	2	3	4
Československé dokumentační středisko	1	2	3	4
Vojenská muzea v ČR	1	2	3	4
Zidovské muzeum v Praze	1	2	3	4
Antikomplex	1	2	3	4
Knihovna Václava Havla	1	2	3	4
Památník Terežin	1	2	3	4
Památník Lidice	1	2	3	4
Stránky www.moderni-dejiny.cz	1	2	3	4

D9. Využíváte ve výuce i cizojazyčné materiály?

Pro účely této otázky mezi ně nepočítáme slovenské materiály.

Ano	1
Ne	2

D10. O jaký druh materiálů jde?

zaškrtněte, prosím, všechny důležité.

Internetové stránky	1
Odborné knihy	2
Odborné časopisy	3
Beletrie, noviny či časopisy pro širokou veřejnost	4
Audiovizuální materiály	5

8

D11. Z jakých jazyků pocházejí?
Zaškrtněte, prosím, všechny důležité.

Angličtina	1
Němčina	2
Ruština	3
Francouzština	5
Polština	6
Jiné	7

D12. Jak hodnotíte postoj vedení školy k výuce moderních dějin?

Velmi podporují, aby se moderní dějiny učily v maximálním rozsahu	1
Výuka moderních dějin je níjak mimořádně nezajímavá	2
Vedení by bylo radší, kdyby výuka dějepisu skončila na konci druhé světové války	3

D13. Jak hodnotíte materiální podmínky na vaší škole pro výuku dějepisu?

Velmi dobře	1
Spíše dobře	2
Spíše špatně	3
Velmi špatně	4

E. ŽÁCI A JEJICH RODINY

E1. Mají podle Vás žáci zájem o výuku moderních dějin?

Ano, mají o ně větší zájem než o jiné etapy dějin	1
Ano, mají o ně zájem jako jiné etapy dějin.	2
Ne, žáci nemají vůbec zájem o dějepis.	3
Ne, žáci mají o ně výrazně menší zájem než o jiné etapy dějin.	4

E2. Můžete ohodnotit jednotlivé oblasti výuky moderních dějin podle míry zájmu, které se jí dostává u vašich žáků?

Ohodnoťte, prosím, všechny uvedené položky na škále *zajímá nejvíce*-*spíše zajímavá*-*spíše nezajímavá*-*zcela nezajímavá*.

	Zajímá nejvíce	Spíše zajímavá	Spíše nezajímavá	Zcela nezajímavá
Válečné dějiny	1	2	3	4
Dějiny umění	1	2	3	4
Politické dějiny	1	2	3	4
Dějiny perzekuce	1	2	3	4
Vzpomínky pamětníků	1	2	3	4
Dějiny každodennosti	1	2	3	4
Mimoevropské dějiny	1	2	3	4
Dějiny evropské integrace	1	2	3	4
Místní dějiny	1	2	3	4
Hospodářské dějiny	1	2	3	4
Dějiny vědy a techniky	1	2	3	4

E3. Jaká část Vašich žáků je schopna, vedle naučení se faktografických dat, historické události kriticky analyzovat a interpretovat?

Méně než jedna čtvrtina	1
Více než jedna čtvrtina a méně než jedna polovina.	2
Více než polovina a méně než tři čtvrtiny.	3
Téměř všichni žáci	4

E4. Jaká část Vašich žáků se zajímá o moderní dějiny i ve svém volném čase (čte knihy, čte články z časopisů, sleduje dokumentární filmy či televizní nebo rozhlasové pořady)?

Méně než jedna čtvrtina	1
Více než jedna čtvrtina a méně než jedna polovina.	2
Více než polovina a méně než tři čtvrtiny.	3
Téměř všichni žáci	4

E5. Co žáky nejvíce motivuje k zájmu o minulost?

Ohodnoťte prosím všechny uvedené položky na škále *velmi mnoho*-*mnoho*-*málo*-*téměř ne*.

	Velmi mnoho	Mnoho	Málo	Téměř ne
Sledování filmů	1	2	3	4
Svědectví pamětníků	1	2	3	4
Výklad učitele	1	2	3	4
Diskuse nad problémovými tématy	1	2	3	4
Návštěva významného místa, muzea či výstavy	1	2	3	4
Četba (odborná literatura i beletrie)	1	2	3	4
Projektová výuka	1	2	3	4

E6. Jak jednotlivé položky ovlivňují podle Vás představy žáků o minulosti?

Ohodnoťte prosím všechny uvedené položky na škále *velmi mnoho*-*mnoho*-*málo*-*téměř ne*.

	Velmi mnoho	Mnoho	Málo	Téměř ne
Školní výuka	1	2	3	4
Rodina, rodinná tradice	1	2	3	4
Média (televize, film)	1	2	3	4
Internet	1	2	3	4
Vrstevníci	1	2	3	4
Četba (odborná literatura i beletrie)	1	2	3	4

Pokud je něco, k čemu jste neměl/a možnost se v dotazníku vyjádřit a cokoliv vám leží na srdci, můžete to učinit nyní a využít tohoto prostoru. Za Vaše vyjádření vám předem děkujeme.

.....

Děkujeme Vám za ochotu a Váš čas.

Připravila společnost Factum Invenio pro Ústav pro studium totalitních režimů

Factum Invenio, s.r.o.

člen skupiny ppm factum

Office Park Nové Butovice / A

Bucharova 1281/2, 158 00 Praha 13

Tel.: +420 233 111 000

Fax: +420 233 111 092

e-mail: info@ppmfactum.cz

www.factum.cz

Firma je zapsána v obchodním rejstříku u Městského soudu v Praze, oddíl C, vložka 13338,

datum zápisu: 6. října 1992. IČO 47121793, DIČ CZ47121793

